Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 17 июнь • Пайшанба • № 69 (14097) تركستان TURKİSTAN Нархи 10 сўм.

Шу сонга хабар

«ТОШКЕНТЛИК ЛОЧИН»

«Ўзбектелефильм» студиясида Улуғ Ватан уруши қаҳрамони, ҳарбий учувчи Абдусаттор Эшонқулов ҳақида фильм суратга олинди. А. Эшонқулов уруш қатнашчиси, ўзининг «ИЛ-2» бомбардимончи самолётида кўкка юздан ортиқ парвоз қилиб, фашист газандаларига қақшатқич зарба берган. Ҳозирги кунга келиб отахон ёшларнинг севимли қаҳрамонига айланган. У Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасига тез-тез ташриф буюриб, ўзининг қимматли маслаҳатлари билан ёшларни мамнун қилиб туради.

«Тошкентлик лочин» фильмида Улуғ Ватан уруши фахрийларига Президентимиз Ислом Каримов томонидан кўрсатилаётган ғамхўрликлар ҳам ўз аксини топган. Фильм иқтидорли журналист Мирзааҳмад Алимов томонидан тасвирга туширилган.

Ушбу фильм премьераси 18 июнь куни соат 18 да республика Киночилар уйида бўлиб ўтади.

Премьерага марҳамат!

МИННАТДОРЧИЛИК

Республика Вазирлар Маҳкамасининг «Гонорарлар ва фахрий унвонлар учун қўшимча ҳақ миқдорини ошириш тўғрисида»ги қарорини жамоамиз мамнуният билан кутиб олди. Нега десангиз, театримизда ижод қилиб, халқ орасида донг таратган устоз санъаткорлар ҳам, бугунги кунда фаолият кўрсатаётган артистлар ҳам меҳнатлари ҳозирдагидек тақдирланиб, унвонлари учун қўшимча ҳақ олганларини эсолмайдилар. Асрий қадриятлар тикланаётган пайтда истеъдодли кишилар ҳам моддий, ҳам маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватланаётгани кўнгилдаги иш бўляпти.

Биз, санъаткорлар, республика Президенти ва ҳукумати кўрсатаётган бундай ғамхўрликка жавобан халқимизни янги-янги саҳна асарлари билан хушнуд этишга ҳаракат қиламиз.

Ёқуб АҲМЕДОВ,
халқ артисти, Ҳамза номидаги ўзбек давлат академик драма театрининг директори.

«МЎТТИ» — ҲАММАДАН ЎТДИ

«Бу томошаларни кўрмабсиз, дунёга келмабсиз», дейишмоқда Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси, жумҳурият телерадиокомпанияси, «Муштум» журнали ва Абдулла Қодирий жамғармаси ҳамкорлигида Наманган шаҳрининг Поп шаҳрида ўтказилган «Қизиқчи—93» танловининг томошабинлари. Ҳақиқатан ҳам республикамизнинг турли бурчакларидан келган қизиқчи ёшлар ўртасидаги беллашув муросасиз курашлар остида ўтди. (Танлов ҳақидаги батафсил хабар билан газетамизнинг келгуси сонида танишасиз).

Ҳакамлар ҳайъати Шерали Ҳожиев («Мўтти»)ни танлов ғолиби деб топди. Андижонлик қизиқчи Ғайрат Аҳмедовга иккинчи наманганлик Соҳибназар Шарипов ва андижонлик Карим Ҳолиқовларга учинчи ўрин насиб этди. Қашқадарёлик мактаб ўқувчиси Баҳромжон Усмонов «Танловнинг энг ёш иштирокчиси» деган номга сазовор бўлди. Ғолибларга эсдалик совғалар ва «Фахрий ёрлиқ»лар топширилди.

(Ўз мухбиримиз).

«ТУРКИСТОН» БАЙРАМИ

Хатирчи меҳмонларга мунтазир

Газетамизнинг ўтган сонларида ҳам ёзган эдик. 18-19 июнь кунлари Хатирчи ноҳиясида ёшлар байрами — Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси билан ҳамкорликда «Туркистон» газетаси кунлари ўтказилади. Бундай байрамлар, муштарийлар билан юзма-юз мулоқотлар ўтказиш «туркистон»чиларга азалдан анъана. Лекин бу галгиси бошқачароқ. Бунинг-да, ўзига хос сабаблари бор. Ҳадемай Ватанимиз узра мустақиллик байроғи ҳилпираганига икки йил тўлади. Бу тарих учун ўта қисқа давр Лекин ана шу қисқа фурсатда Ватанимизда жуда улкан ишлар амалга оширилди-ки, бунда давлатимизнинг энг юқори раҳбарларидан тортиб, ҳар бир Ўзбекистон фуқаросининг ўзига яраша ҳиссаси бор. Хатирчида ўтказадиган тадбиримизни ҳам ана шу яқинлашиб келаётган қутлуғ сана — Ўзбекистон Давлат мустақиллигининг икки йиллигига бағишладик. Бу галги байрамимизнинг ўзига хослиги ҳам шунда.

Хатирчиликлар ҳам байрамни ўзгача ўтказишга астойдил тайёргарлик кўришмоқда. Меҳмонлар биринчи учрашувни «Битирувчи-93» — катта ҳаёт остонасига қадам қўяётган ёшлар ҳузурида ўтказишади. Сўнгра туман марказидаги ўйингоҳда учрашув. Албатта турли хўжаликларда бўлиб, меҳнаткашлар билан мулоқотлар ўтказиш ҳам режалаштирилмоқда. Эҳ-ҳе, режалаштирилган ишлар шу қадар кўпки, икки кун давомида нафас ростлашга вақтимиз бўлмаса керак. Бунга бизга ҳамсафар бўлганлар ҳам гувоҳ бўлишади.

Ҳа, айтганча, ҳамсафарлар ҳақида. Биз байрам тараддудини бошлаш билан биргаликда, яхши йўлдошларнида, таклиф қилишни бошлаймиз. Бошлаб халқимизнинг суюкли шоири Муҳаммад Юсуфга сим қоқдик.

— Хатирчига бўлса, албатта бораман, — деган жавоб бизни кўп-да, қониқтирмади.

— Нега энди Хатирчига бўлса, албатта борасиз? Сабабини билсак бўладими, — сўрадик.

— Хатирчи чап кўксимга яқин юрт. Жон томирларимдан бири Хатирчи тупроғига уланган. Қолганини борганда биласиз...

Кейин ўзбекнинг эрка санъаткори, улкан актёри Зикр Муҳаммаджонов билан боғландик. Зикр аканинг репетицияси бор экан. Шундан-да, бизни ноумид қилмадилар.

— «Туркистон»ни-да, унинг муштарийларини-да, яхши кўраман. Хатирчига бўлса, Хатирчига-да. Репетицияни... бир йўлини қилармиз. Жуда бўлмаса хатирчилик дўхтирлар «больничний» тўғрилаб беришар...

Руфат Рисқиев, Ахбор Имомхўжаевлар ҳам «албатта, борамиз» дейишди.

Яна «Спорт» газетасининг Бош муҳаррири Сафар Остонов, рассом ва шоира Гулнора Раҳмонова, таниқли хонанда Мавлуда Ойнақулова, яна Қўчқор Норқобил, Иқбол, Тўлқин Рўзи Кўлоб каби бир қатор шоирлар...

Яна Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси ходимлари.

Яна «Туркистон» таҳририяти.

Яна бир қанча машҳуру, номашҳур кишилар.

Кутилмаганда телефонимиз узлуксиз жиринглаб қолди. Билдикки, кимдир узоқдан қўнғироқ қилаяпти. Олсак: Ўктам Примов. Хатирчи ноҳия Ёшлар Иттифоқининг саркотиби экан.

— Кимлар келаяпти? — сўради қизиқиб котиб.

— Ҳамма, — ҳазиллашдик.

— Меҳмонлар учун неча кишилик жой қилиш масаласида гаплашиб олсак дегандим?

— Жойни кўпайтиравернинг, — дедик. — Биз-ку нари борса 30-40 киши бўлармиз. Лекин қўшни вилоятлар, ва ноҳиялардан ҳам муштарийларимиз бориб қолишлари мумкин. Жой ортиб қолса майли, етмай қолмасин...

Хуллас, Ўктам билан маслаҳатни бир жойга қўйиб, телефон гўшагини илар-илмасимиздан яна жиринг-жиринг бошланди. Хоразмдан. Ўз мухбиримиз Рўзимбой Ҳасан экан. У ҳам саломаликни қисқа қилди.

— Мен ҳам Хатирчига бормоқчи эдим. «Ижодкор»нинг дарвозабонлигини берасизларми? — сўради у.

— Ўйлаб кўрамиз, — дедик. — Лекин гол ўтказиб қўйсангиз нима бўлади?

— Хатирчиликлар билан ўзим келишиб оламан. Агар дарвозамга гол уришмаса, Хатирчи ҳақида зўр мақола ёзиш ниятим бор...

— Агар уриб қўйишса-чи?

Жавобни эшитолмадик. Алоқа узилиб қолди. Буни қаранг, гап билан бўлиб футбол командамизни таништирмабмиз-ку. Худо-хоҳласа Руфат Рисқиев билан Муҳаммад Юсуф ҳужумчи, Зикр ака ҳам тўп уришни мўлжаллаб турибди...

Командамизнинг қолган қисми билан Хатирчига борганларни таништирамиз.

Хўш, шундай қилиб Хатирчига кетдикми?

Кетдик!

Гулистонда «Сирдарё» савдо уйини билмаган киши топилмайди. Унинг ташкил бўлганига бир йил бўлмасиданоқ, одамлар ичида алоҳида эътибор қозонган. Сабаби биринчидан у ерда тижорат нархидан паст баҳодаги молларни бемалол харид қилиш мумкин. Иккинчидан эса дўкон хориж билан бевосита алоқаларни йўлга қўйган.

«Сирдарё» савдо уйининг ташкил бўлишида ўнта давлат корхонаси ташаббус кўрсатган, оталиққа олган эди. Мана, ниятларига эришиб, дўконларида моллар узоқ туриб қолмаяпти. Ишнинг бундай бароридан келишининг яна бир сабаби бор. У ҳам бўлса сотувчи ва мутахассисларнинг хушмуомалалигидир.

Б. Тўраев тасвирга туширган ушбу суратда сиз мусаввир Азизахон Ашуровани харидорларга янги матони тасвия этиб турган вақтини кўриб турибсиз.

ХАЛҚ ШОИРАСИ БИЛАН УЧРАШУВ

Тошкент Давлат аграр дорилфунунида Ўзбекистон халқ шоираси Ҳалима Худойбердиева иштирокида «Соғлом авлодни тарбиялаш учун соғлом мафкура керак» мавзуида ижодий кеча бўлиб ўтди. Кечани дорилфунун ректори, академик Эркин Шайхов очди. У бугунги кунда ватаннинг ҳар бир фуқароси олдида замоннинг ўзига хос вазифалари турганини, миллий мафкурани шакллантириш, соғлом авлодни тарбиялашдек мураккаб ва шарафли бурч у бошқараётган илмий жамоа аъзолари зиммасига ҳам юксак масъулият юклаётганини таъкидлади.

Шоира Ҳалима Худойбердиева мустақиллик буюк неъмат экани хусусида тўлқинланиб гапирди:

— Бу бахт бизга соч оқарганда келди, сизнинг эса манглайингиз ёруғ, толеингиз баланд экан, — деди у ёшларга қарата, — вазифангиз бу бахтнинг қадрига етиб, мустақил ватанингиз равнақи учун фидойиларча хизмат қилишдир.

Кечада адабиётшунос олим Иброҳим Ғофуров, республика халқ артисти Рихси Иброҳимова, ёзувчи ва шоирлардан Неъмат Аминов, Эътибор Охунова, Мирза Кенжабоев, Икром Отамуродов ва бошқалар Президентимиз Ислом Каримовнинг адиблар билан учрашуви чоғида ўртага қўйилган масалалар ҳақида, шунингдек, Ҳалима Худойбердиева ижодининг баъзи ўзига хос жиҳатлари хусусида гапирдилар. Санъаткорлар ижросида шоира шеърлари билан айтиладиган қўшиқлар янгради.

С. ҚИЛИЧЕВА,
ЎзА мухбири.

КИМГА ҚЎҒИРЧОҚ БЎЛЯПСИЗ?

ЭНГ ҚУДРАТЛИ РЕСПУБЛИКА

Президент Ислом Каримовнинг Германия сафаридан қайтганига унчалик кўп бўлгани йўқ. Ўзбекистон раҳбарининг Оврупо сари қилган бу ўзига хос юриши хориж, жумладан, олмон матбуотида батафсил ёритилди, муносиб баҳосини олди. Ҳатто сиёсатдонларга баҳо беришда хийла хасислиги билан машҳур «Франкфуртер альгемайне» газетаси И. Каримовни «Марказий Осиё президентлари орасида энг кучли президент», мамлакатимизни эса бу жумҳуриятлар орасидаги «Энг қудратли республика», деб атади.

Бу — эндигина истиқлолга эришиб, илк мустақил қадамларини қўяётган юрт аҳли фахрланса арзигулик баҳо. Бу гапни бегона, Ғарб журналистининг тан бериб айтаётгани тағин-да, қувончли. Ахир биз, ўзбеклар шундай кунлар келишини — орамиздан Москва нима деса «Лаббай!» деб турадиган эмас, дадил, ҳар ишда мустақил юртбоши чиқишини, унинг дунёдаги мана-ман деган сиёсатчилар билан теппа-тенг туриб гаплашишини, халқимизнинг, Ватанимизнинг жаҳон айвонида ўз ўрни, ўз овози бўлишини неча юз йиллар кутмаганмидик! Энди ана шундай саодатга етказгани учун шукрлар қилишимиз, истиқлолимизни, мисқоллаб йиғаётган обрў-эътиборимизни мустаҳкамлаш пайида бўлишимиз керак. Мамлакатимизда кўпчилик шундай ўйлайди, фикрлайди. Бу йўлда ҳар не синов, ҳар не қийинчилик бўлса, дош бериб ўтмоққа тиришади. Аввало, юртимизнинг тинчлиги кўнгилга хотиржамлик бағишлайди.

ИНСОФЛИ БЎЛ

Халқимиз, юртбошимиз эришаётган бундай улуғ мартабалардан ҳамма бирдек қувонаётгани йўқ, албатта. Тунлари уйқуси қочиб, тинчи йўқолганлар, ўзлари кулиб турсалар-да, ичини ит тирнаётганлар бор. Қўшни давлат — Россиянинг «Литературная газета» деб аталмиш ҳафталигида Лерман Усмонов номли «мухбир» пайдо бўлдики, ёзганларини ўқиб, беихтиёр шундай хаёлга борасиз. Асли ўзи ўзбеклар диёрида яшаётган Л. Усмоновнинг кўнглидаги бу аламнинг боиси не? Англаш қийин. Гўё оғасининг тўйидаги зиёфатдан қуруқ қолган кишига ўхшайди.

Л. Усмоновнинг «Политика в экспортном исполнении» («ЛГ») 19-сон) мақоласи ҳам, «Франкфуртер альгемайне»даги каби, бошдан-оёқ И. Каримовнинг Германияга қилган сафарига бағишланган. Фарқи — етти ёт немис журналисти президентимизнинг олмон тупроғида қўйган ҳар бир қадамидан, айтган ҳар бир

(Давоми 2-бетда).

Долзарб мавзуда суҳбат

Собиқ иттифоқнинг ҳар бир республикаси мустақилликка эришгач, ўз тараққиёт йўлини танлаб олди. Уларнинг кўпчилиги Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига бирлашган бўлса, бошқалари, масалан, Болтиқбўйи мамлакатлари, Грузия ўз чегаралари доирасида ўралашиб қолмоқдалар. Уларнинг баъзилари миллий валютага ўтишни давлатчиликнинг асосий белгиси, деб ҳисоблаб, дарҳол ўз пулини чиқарган бўлса, бошқалари рублнинг кучига ишониб, ҳозирча кутиб туришибди. Бироқ рубль макони тобора торайиб бормоқда. Украина, Қирғизистон бу макондан чиқди, Туркманистон ўз пулини жорий этишга тараддуд кўрмоқда...

Хўш, Ўзбекистоннинг нуқтаи назари қандай, у миллий валютага ўтишга тайёрми! Ўзбекистон Миллий ахборот агентлигининг мухбири Л. Левин билан Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқарувининг раиси Ф. Муллажонов шу ҳақда суҳбатлашдилар.

МИЛЛИЙ ВАЛЮТАГА ЎТИЛИШИ АНИҚМИ?

— Файзулла ака сиз рублнинг ҳозирги ҳолати хусусида қандай фикрдасиз?

— Собиқ иттифоқ ҳудудида тобора камроқ минтақалар рубль зонасида қолмоқда. Бу — яхшилик нишонаси эмаслиги равшан. Кўпгина республикалар ўз имкониятларини чамалаб кўргач, таваккал қилиб, миллий валюта жорий этдилар. Улар учун бу иш пулнинг қадрсизланиш жараёнларидан қутулиш умидида ноиложликдан қўйилган қадам бўлди. Дарвоқе, рублнинг ҳозирги ҳолати қандай, у тез узлуксиз қадрсизланиб боряптику, ахир! Назаримда, бу соҳада ғалати вазият вужудга келди. Турли республикаларда рублнинг «салмоғи ҳар хил». Чунончи, ҳозир ўзбек рубли Россия рублидан «залворлироқ», унинг харид қуввати анча юқори.

Бунинг ҳеч ажабланадиган жойи йўқ. Бу нарса рубль зонасига кирувчи давлатларнинг иқтисодий ҳолатига боғлиқ. Ўзбекистондаги сиёсий, иқтисодий, ижтимоий барқарорлик қуруқ сўз эмас. Шу боисдан ҳам ҳозир республикамиз пулнинг қадрсизланиш жараёнларидан бошқаларга нисбатан пухтароқ ҳимояланган.

— Бироқ, модомики, ўзбек рубли бошқалардан кўра «залворлироқ» бўлса, ўз миллий валютамиз ҳақида гапиришнинг ҳожати бормикан?

— Ҳозирги вазиятда бизда ўз пулимизни жорий қилиш, ундан ички ва халқаро савдо-сотиқда фойдаланиш учун объектив ва субъектив шарт-шароитлар йўқ. Шундай иқтисодий қонунлар борки, уларни бузишга йўл қўйиб бўлмайди. Миллий валютага ўтиш республиканинг МДҲ мамлакатлари билан тўлов баланси ҳолатини анча ёмонлаштиради. Ўзбекистон корхоналарининг бошқа мамлакатлардаги мижозлар билан ҳисоб-китобларини қийинлаштиради. Миллий валютанинг тўла-тўкис бемалол айирбошланиши таъминлангунга қадар бизга келтириладиган хомашё, тайёр маҳсулотлар учун ҳисоб-китобларни бемалол айирбошланадиган валютада амалга ошириш керак бўлади. Бу эса иқтисодиётнинг ички тузилишини танг аҳволга солиб қўйиши, четдан келтириладиган хомашё ва материаллар асосида ишловчи юзлаб корхоналарни абгор қилиши муқаррар. Бунинг оқибатида ишлаб чиқариш пасайиб кетади, ишсизлик кучаяди.

Миллий валюта пулнинг қадрсизланиш жараёнларидан ҳимояланган барқарор, чинакам бозор иқтисодиёти шароитидагина қадрли бўлади. Ҳозирги вазиятда бизда мана шундай шароитлар ҳали яратилган эмас, бозорнинг кўмакчи соҳалари, зарур мутахассислар ҳам йўқ... Бунинг устига хорижий давлатларнинг ёрдамига, кўп миллиардли кредитларга ҳам умид боғлай олмаймиз. Ҳозир Ўзбекистон мол, молия, кредит ресурсларининг аниқ бозорлари йўқлиги сабабли миллий валютанинг барқарорлигини таъминлаш имкониятига эга эмас. Корхоналаримизнинг техникавий жиҳозланиши ҳам мукаммал эмас, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифати ҳали ҳам паст. Ички нархлар ҳам жаҳон нархларидан анча орқада қолмоқда, валюта резервлари эса унчалик кўп эмас. Хуллас, мана шу шарт-шароитлар яратилмагунча, миллий валюта республикадаги пул муомаласи тизимини жуда тез издан чиқаради, халқ хўжалигида салбий оқибатларга олиб боради.

— Шунга қарамай, республика ўз пулини жорий этишга қизғин тайёргарлик кўрмоқда, бу — сир эмас.

— Бу ишда шошма-шошарликка ва пала-партишликка йўл қўйиб бўлмайди. Тўғри, биз миллий валютани босқичма-босқич жорий этиш учун сиёсий ва иқтисодий соҳаларда муайян чораларни кўряпмиз. Бу чоралар мажмуи МДҲ давлатлари билан узоқ муддатли хўжалик алоқаларидан республиканинг манфаатдорлигига, бюджет камомадини иложи борича камайтириш ҳаракатларига асосланган. Шу билан бир вақтда Ҳамдўстлик банклари ягона заҳира тизимини барпо этиш асосида рубль зонасидаги барча мамлакатларнинг Россия марказий банки фаолиятига таъсири кучаймоқда. Бу — жуда муҳим. Чунки, бундай ёндашув пировард натижада бозор муносабатларининг шаклланиши, иқтисодиётни қайта қуриш, уни аста-секин жаҳон хўжалигига қўшиш учун шарт-шароит яратишга кўмаклашади.

— Сизнингча, миллий валютани жорий этиш чоғидаги асосий салбий жиҳатлар нималардан иборат?

— Шу соҳада яна бир муҳим жиҳатни эътиборга олиш лозим. Рубль зонасидан чиқишни талаб қиладиган ижтимоий-иқтисодий вазият вужудга келиб қолиши мумкин. Ана ўшанда пул-

(Давоми 2-бетда).

ОВРООСИЁ ОСМОН ЙЎЛИ

Овроосиё осмон йўлини биласизми? У бор эди. Эндиликда бу қулай ва тезкор йўл Ўзбекистон, Марказий Осиё орқали ўтадиган бўлди. Буюк Ипак йўлини тебратиб турган аждодларимизнинг муносиб ворисн сифатида бу йўлнинг дунёдаги барча мавжуд йўллар билан боғланишига интиламиз.

Хабарингиз бор, шу йил Наврўз арафасида Германия Федератив Республикасининг Ўзбекистон Республикасидаги элчихонаси очилган эди.

Айни сиёсий воқеа арафасида дунёга машҳур «Люфтҳанза» авиакомпаниясининг «А-310-300» аэробуси илк марта Тошкент тайёрагоҳига келиб қўниши билан «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпаниясининг халқаро алоқалари ва ҳамкорлигида янги саҳифалар очилганди.

Ушбу тарихий воқеанинг иштирокчиси сифатида қизиқ бир воқеани кузатганман: қай бир томон билан баҳайбат наҳангни эслатувчи қудратли авиалайнернинг ортки ғилдираклари ерга теккан чоғда бизнинг учувчиларимиз тайёранинг деярли тик ҳолатда келиб қўнишини кўриб «э, буларга уч баҳо қўйиш керак», дейишганди касб ғуруридан воз кечмай. Тайёранинг олд ғилдираги ерга теккандан кейин эса у худди енгил машина сингари деярли овозсиз, шовқинсиз зум ўтмай тўхтади. Учувчиларимиз эса «ана энди, бу қўнишга беш баҳо қўйса бўлади», деб алқаган эдилар. Қисқаси «А-310-300» аэробуси билан бирга гўё германиялик ишбилармонлар ва сайёҳлар эмас, қолаверса, янгича учиш ва қўниш тактикалари, янгича хизмат кўрсатиш услублари етиб келганининг шоҳиди бўлдик. Тайёрадан тушиб келган меҳмонлар эса бўкириб ҳавога кўтарилаётган «ЯК-40»чанинг овозидан, шовқинидан роса ҳайратга тушишганди.

Элчихона тантанали очилди. Германия Федератив Республикасининг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси Карл Хайнс Куна жаноблари улуғвор қабул чоғида мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг апрель охирларида Германияга ташриф буюришини маълум қилди.

Кутилганидек Президент Ислом Каримовнинг Германия Федератив Республикасига биринчи расмий сафари чинакамига самарали ва қизиқарли бўлди.

Мамлакатларимиз ўртасида кундан-кунга мустаҳкамланиб бораётган сиёсий, иқтисодий ва маданий алоқалар силсиласида давлатлараро, қитъалараро осмон йўлларидан фойдаланиш соҳаси яққол ажралиб турадн. Бу бежиз эмас, албатта. Мустақиллик ва тараққиётга интилган ёш давлат жаҳон сув йўлларига чиқиш тараддудида, у осмон йўлларига дадил талпинмоқда, ўз мавқеини мустаҳкамламоқда.

Хўш, икки тараққийпарвар мамлакат ўртасида равнақ топаётган муносабатлар «ҳаво лочинлари» фаолиятига қандай таъсир этмоқда?

Марказий Осиё республикаларида ўз мавқеини асослашга интилаётган «Люфтҳанза» авиакомпанияси «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпаниясини амалий, қизғин ва самарали ҳамкорликка жалб этди. Аввалбошда икки ўзбек экипажи 60 кун давомида Буюк Британия, Германия, Италия ва Франция фирмалари консурциумида ишлаб чиқарилаётган «А-310-300» тайёрасини бошқариш ҳуқуқини берадиган халқаро гувоҳномани олиш учун «Люфтҳанза» авиакомпанияси базасида таълим олдилар. «Люфтҳанза» билан самарали ва қизғин ҳамкорлик туфайли. «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси халқаро «Габриэль» авиация тизимига аъзо бўлди. Эндиликда «Люфтҳанза» тайёралари учаётган 16 мамлакат ёхуд 300 дан ортиқ рейсга Тошкентдан туриб патта сотиб олиш мумкин.

16 июнь куни эрталаб соат 8 дан 10 минут ўтганда биринчи ўзбек экипажи бошқараётган «А-310-300» тайёраси Тошкент тайёрагоҳига келиб қўнди. Шу воқеа муносабати билан «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси бошқаруви ва «Люфтҳанза» авиакомпаниясининг Марказий Осиёдаги ваколатхонаси ходимлари матбуот конференцияси ўтказдилар.

Мулоқот чоғида икки авиакомпания ўртасидаги ҳамкорлик Ўзбекистон Республикаси билан Германия Федератив Республикаси орасидаги келажаги порлоқ алоқаларнинг таркибий қисми эканлиги алоҳида таъкидланди.

Овроосиё осмон йўлидаги ҳамкорлик ҳар икки авиакомпания учун фойдали бўлади. Бинобарин, яхшигина тайёра ишлаб чиқариш базасига эга бўлган Ўзбекистон тайёрасозлари келажакда жаҳон стандартлари талабларига жавоб берадиган янги тайёра нусхалари ишлаб чиқарадилар. Йўловчиларга хизмат кўрсатиш маданиятининг ҳам ўсиши кўзда тутилмоқда.

Шунингдек, яқин келажакда Ўзбекистон «А-310-300» тайёраси туркуми сотиб олажаги маълум қилинди.

Овроосиё осмон йўллари бехатар бўлсин!

Барнобек ЭШПЎЛАТОВ,
«Туркистон» сиёсий шарҳловчиси.

МИЛЛИЙ ВАЛЮТАГА ЎТИЛИШИ АНИҚМИ?

(Боши 1-бетда).

нинг ошкора ва яширин қадрсизланиши жуда узоқ вақт давом этади. Асосий озиқ-овқат ва саноат моллари нархи ошади, уларга талаб кучаяди. Шунга мувофиқ равишда давлат бюджетидаги камомадни тугатиш хусусида қўшимча қийинчиликлар вужудга келади. Бу қийинчиликларни яна пул чиқариш ёрдамида тугатиш лозим бўлади. Дастлабки ҳисоб-китоблар шу йилнинг охирига бориб муомаладаги пул миқдори юз баравар кўпайишини кўрсатмоқда.

Ҳар қандай мустақил давлатнинг миллий валютаси ўтиши, агар бу валюта бемалол алмаштириладиган бўлмаса, мамлакатлар ўртасидаги ўзаро алоқаларни издан чиқаради, ишлаб чиқаришда, айниқса, четдан келтириладиган хомашё, материаллар, бутлаш буюмлари салмоғи залворлироқ бўлган тармоқларда таназзулни келтириб чиқаради...

— Ана шу жараёнларнинг олдини олишга қодир бўлган самарали чоралар борми?

— Аҳоли қўлидан жуда кўп миқдордаги нақд пулни қайтариб олиш энг қийин муаммо бўлиб қолаверади, бу муаммони ҳал этиш учун республикада кўп иш қилиняпти: уй-жойлар, саноат, савдо, маиший хизмат кўрсатиш корхоналари кенг миқёсда хусусийлаштирилмоқда, заём облигациялари, бошқа қимматли қоғозлар чиқарилмоқда, хилма-хил лотереялар ўтказилмоқда.

Миллий валютани жорий этиш ёки пул ислоҳотини ўтказиш (шундай бўлиши ҳам мумкин) аҳолининг иқтисодий жиҳатдан тўғри иш юритишига кўмаклашмоғи лозим. Бу — жуда муҳим масала.

— Миллий валюта ва нарх-наво қандай бўлади?

— Миллий валютага ўтиш даври пулнинг ошкора ва яширин қадрсизланиши шароитида юз бермоқда, бу даврда корхоналарнинг раҳбарлари, ишбилармонлар, аҳолининг кўпчилиги нарх-навонинг яна оширилишини кутмоқда. Шу сабабли ҳамма ўзини маҳсулотга урадиган шароитда бугуноқ молларни ғамлаб қўйиш яхшироқ, чунки эртага у икки баравар қимматлашади. Бугунги минг сўм эртага бир сўмга айланиши ҳам мумкин, деган фикр пайдо бўлади. Хуллас, миллий валюта пулнинг қадрсизланишини кучайтишни келтириб чиқармаслиги лозим, аҳоли эса дарҳол бор пулига мол сотиб олишга уринмаслиги керак. Давлатнинг бутун молиявий сиёсати ана шунга қаратилиши лозим. Хўш, бунга қандай эришса бўлади?

Урушдан кейинги Германиянинг тажрибасидан фойдаланиш мумкин, ўшанда ҳукумат айрим маҳсулотларнинг адолатли нархларини эълон қилар эди. Кўпгина корхоналар эса муайян вақтгача, нархни оширмаслик мажбуриятини оларди. Бошқа мамлакатларда ҳукумат билан ишбилармонлар нарх-наво соҳасида келишилган сиёсат ўтказиш ҳақида битим тузишарди. Бу ҳам пулнинг қадрсизланишини жиловлашда муҳим аҳамиятга эга бўлди.

— Миллий валютани жорий этиш Ўзбекистон аҳолисини қийин аҳволга солиб қўймасмикин, бунинг учун нима қилиш керак?

— Пул тўхтовсиз айланиб тургандагина, ўз вазифасини бажаради. Бу — оддий ҳақиқат. Шу сабабли ҳар бир оила, ҳар бир харидор истеъмол бозорининг ҳозирги ҳолатини ҳисобга олиб, ўз пулини оқилона сарфлаши, рубль зонасидаги давлатлардан кўпроқ моллар харид қилиши лозим. Шу йўл билан республика аҳолиси бозорни барқарорлаштиришда, рублнинг мустаҳкамлигини оширишда фаол иштирок этади.

Чамаси, пул ислоҳоти биринчи навбатда истеъмол талаби билан таклифни бир мувозанатга солиш мақсадини кўзлайди. Шу сабабли жамғарма банкларига қўйилган пулларгина алмаштирилади. Гилам остида сақланаётган пуллар эса кераксиз қоғозга айланади. Шуни ҳисобга олиб, ўзбекистонликларга пулингизни жамғарма банкларида сақланг! — деб тавсия қиламиз.

Вужудга келаётган вазият эътиборга олиниб, пул алмаштирилиши мумкин. Бунда оилалар таркиби ҳам инобатга олинади. Яъни алмаштириладиган пул миқдорини белгилаб қўйиш қоидаси жорий этилади. Ҳозирча эса Ўзбекистон рубль зонасида турибди!

КИМГА ҚЎҒИРЧОҚ БЎЛЯПСИЗ?

(Боши 1-бетда)

сўзидан яхшилик, мамлакатларимиз ўртасидаги келгуси ҳамкорликнинг ривожига молик умид топса, Ўзбекистонлик биродаримиз тескарисини қидиради. Ватанимизни, унинг олиймақом раҳбарини, миллатимизни имкони борича камситишга тиришади:

«...Ўзбек раҳбарининг яқинда ГФРга қилган сафари аслида унинг жаҳон ҳамжамияти саҳнасига дастлабки жиддий чиқиши бўлди».

Гўё И. Каримов ер юзи аҳолисининг тўртдан бир қисми истиқомат қилувчи Хитойга бормаган, салкам бир миллиард фуқароси бўлган Ҳиндистон сафарини иҳтиёр этмаган, Финляндия, Австрия, Туркия, Эрон каби мамлакатларда давлат раҳбарлари билан музокаралар ўтказмаган. Саудия Арабистони, Индонезия, Малайзия, Жанубий Корея заминига қадам ранжида қилмаган!.. Ахир Ўзбекистон Президенти Германия сари отлангунича, жаҳоннинг ўн бешдан зиёд мамлакатига борганини, у ерда ўнлаб ҳужжатларга имзо чекилганини дунё билади-ку!

Куракда турмайдиган бундай ёлғонга дуч келганида ҳар бир ўзбек айтади: ўғри бўл, ғар бўл, лекин инсоф билан бўл-да!

«ҲАЙР-САДАҚА СЎРАМАГАНМИЗ ВА СЎРАМАЙМИЗ ҲАМ!»

Л. Усмонов ўз мақоласида далолат қилишича, гўё И. Каримов «Германияга иқтисодий ёрдам илинжида борган», негаки, Ўзбекистонда «ҳалигача бозор иқтисодиёти сари бирор жиддий қадам қўйилмаган».

Бу «маълумотлар»ни рус газетасининг Тошкентдаги «мухбири» қаердан олгани номаълум. Балки ўзидек бирор аламзада хориждан туриб йўл-йўриқ кўрсатгандир. Нима бўлганда ҳам, бир ҳол аниқ — Ўзбекистон Президенти МДҲдаги баъзи мамлакатларнинг раҳбарлари каби бировнинг уйига қўл чўзиб боргани йўқ. Номи зикр этилган немис газетасининг мухбири бундан ҳайратга тушиб, «Наҳотки, сизларга ҳеч нарса керак бўлмаса?» — деб сўраганида, шундай жавоб олди: «Бизга кўп нарса керак, — деди И. Каримов, — аммо биз бировлардан хайр-садақа сўрамаганмиз ва сўрамаймиз ҳам».

Шундан сўнг «Франкфуртер альгемайне» мухбири ҳаяжонини яшира олмай ёзди: «Президентнинг ана шу сўзлари туфайли энди бутун Германияда унинг мамлакатини жуда яхши билиб олишди».

СЎРАГИНГ КЕЛАДИ

Юртимизда, қийинчилик билан бўлса-да, юз бераётган ўзгаришлардан, юртбошимизнинг тадбиркорлигидан олис мағрибда яшовчи немис ҳам, уммон ортидан келиб кетаётган америқолик ҳам, ҳатто айрим россиялик журналистлар ҳам ҳайратга тушади, қувонади. Қувониш не, Ўзбекистон Президентига халқаро Нобель мукофотини берса арзийди, деб ёзади. Лекин бу ўзгаришу тадбиркорликлардан мамлакатимиз фуқароси сифатида бевосита баҳраманд бўлаётган Л. Усмонов негадир асабийлашади, уларни кўриб кўрмасликка олади. Ўзбекистонда ҳалигача бозор иқтисодиёти сари бирор жиддий қадам қўйилмади, деб фиғони ошади.

Сўрагинг келадики, бозор иқтисодиёти деганда сиз нимани тушунасиз? Чол-кампирларнинг Новосибирскдаги каби ахлат қутиларидан егулик ахтариб юришиними? Ёки ўзининг севимли «ЛГ»си ачиниб ёзганидек, Москва вокзалларини доимий турар-жой қилиб олган ўн минглаб дайди-гадонинг ҳолига тушишними?

Яқинда Қашқадарё вилоятининг Чироқчи туманида яшовчи Чори Каримовнинг уйида бўлдим. Чори — бахтсиз ҳодиса туфайли саломатлигини йўқотган, иккинчи гуруҳ ногирони. Ўзи сувчилик қиларди. Ҳозир олти жондан иборат оиласида ишлайдиган кишиси йўқ. Болалари ёш.

— Тунов куни бундай санаб кўрсам, — дейди у, — оиламиз йигирмадан зиёд имтиёздан фойдаланар экан.

Очиғи, унинг гапига ишонгим келмади.

Маълум бўлдики, Чори ногирон сифатида нафақа билан бирга, имтиёзли нархда, баъзан эса бутунлай бепул дори-дармон олади. Солиқларнинг барча тури, транспорт, электр энергияси, газ ҳақининг ярмини тўлайди. Ўтган март ойида Тошкентдаги Чинобод санаторийсида бир ой даволаниб кетган. Унга бепул берилган йўлланмани пулга чақилса, ўттиз икки минг сўмдан ошади. Президент фармонига кўра фарзандлари эл қатори мактабда бепул овқат билан таъминланган. Аёли, болалари ҳам кўпчилик тенги нафақа олади. Бунинг устига, оила магазиндан имтиёзли нархда озиқ-овқат, болалари учун кийим-кечак, ҳатто китоб-дафтар харид қилади...

— Шу абгор ҳолим билан Россияда ёки одамлари бир-бирининг этини еб ётган Грузияда яшаганимда, нима қилардим? — дейди Чори Каримов.

Жавоби маълум.

Ана шундан кейин у кенжасининг исмини Ислом қўйиган бўлса, ажабланишга ўрин қолармикин?

Қолаверса, Ўзбекистонда бозор муносабатлари сари дадил қадамлар қўйилмаётган, иқтисодиётда хусусий мулкнинг ривожи учун янгидан-янги имкониятлар очилмаётган бўлса, немис тужжорлари, хусусан, жаҳонга машҳур «Дойче банк» раҳбарлари И. Каримовнинг изидан Тошкентга етиб келмаган, республикамизда ўз банкининг бўлимини очишга дарҳол киришмаган бўлар эди.

Бозор иқтисодиётига ўтиш, аҳолини ижтимоий ҳимояга олиш деган ибораларнинг негизида миллионлаб тақдирлар турибдики, уларни «Ваучер» деб ёзилган бир парча қоғоз билан алдаш қийин.

«СЕРЖАНЖАЛ» МАВЗУ

Гап демократия деб аталмиш «сержанжал» мавзуга бориб тақалаётганини сезгандирсиз. Л. Усмонов бу мавзуни бирор мақоласида четлаб ўтмайди. Негаки, қолип тайёр. «Жабрдийда «Бирлик», бечора «Эрк» бор. Ўйланиб қолаған киши, наҳотки йигирма икки миллион аҳоли истиқомат қиладиган катта мамлакатда шу икки ночор ташкилотдан бошқа жойда кўнглида эркка мойиллиги бўлган инсон топилмаса. «ЛГ» «мухбири» демократия ҳамма жойда бир қолипда бўлиши керак, деб тушунади. И. Каримовнинг, бизнинг бу борада ҳам ўз йўлимиз бор, деган гапидан қувониб кетади, яъники, мана, жаноблар, кўрдингизми, Ўзбекистон раҳбарини диктатор демаганмидик?»

Хўш, демократия нима ўзи? Гуржистон билан Абхазия ўртасида бўлаётган ниҳоясиз муҳорабаларми? Балки айрим республикаларда ҳукм сураётган ит эгасини, мушук хўжасини танимай қоладиган бошбошдоқликдир? Эҳтимол, Озарбайжонда рўй бераётган фожиаларга замин бўлган баҳсларни шундай аташ лозимдир?

Демократия, аввало, қонун ҳукмронлиги, тартиб, масъулият, осойишталик, тинчлик, каттага ҳурмат, кичикка иззат. Ўзбекистон аҳли амал қилаётган бу тамойиллар Л. Усмонов ва унинг «устозлари» «қолипига» тўғри келмаса, биз айбдор эмасмиз.

БУЮРТМА

Л. Усмоновнинг «ЛГ»да чоп этилган деярли барча мақоласи, жумладан газетанинг 23-сонида эълон қилинган «Восточние единоборства» мақоласи ҳам совуқ бир ваҳима билан тугайди: эртаиндин Ўрта Осиёда жанжал чиқиши мумкин. Ва у гоҳ Ўш, гоҳ Фарғона, гоҳ Душанбе фожиаларини бот-бот эслайди. Эслар экан, уларни қўмсаётгани сезилиб туради. Назарида, бу минтақанинг боши жанжалдан чиқмаслиги керак. У ҳатто Ўзбекистон, Қозоғистон ва Қирғизистон Президентларининг куни кеча Чимкент вилоятида бўлиб ўтган учрашувини ҳам Марказий Осиё давлатларининг бирлашуви эмас, ажралишувининг бошланишига йўяди! Чамаси, Л. Усмоновга «устозлари» бераётган буюртманинг асл моҳияти ҳам шундай — минтақада қандай бўлмасин, катта жанжал чиқариш ва уни бостириш баҳонасида энди мустақилликка эришган миллатларни яна империя исканжасига тиқиш...

Барибир Л. Усмоновга кишининг раҳми келади. Аламзада биродаримиз кимларнинг қўлида қўғирчоқ бўлиб қолаётганини англамаяпти. Қўғирчоқнинг тақдири эса маълум — ўйин тугагач, бир четга улоқтириб юборилади.

Қ. БЕРДИЕВ.
(ЎзА).

ПЛЕНУМОЛДИ МУНОЗАРАСИ

3 июль куни Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси VII пленуми бўлиб ўтади. Пленум кун тартибида «Мамлакатимизда ёшларга оид қонун ҳамда Президент фармонлари ва ҳукумат қарорларининг бажарилишида Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи ташкилотларининг иштироки ва вазифалари тўғрисида»ги муҳим ва долзарб масала кўрилади.

Ушбу пленумга тайёргарлик кўриш мақсадида Марказқўм масъул ходимлари республика вилоятларида хизмат сафарида бўлиб қайтишди, бу борада шаҳар ва туманларда амалга оширилаётган тадбирлар билан танишишди. Шу боис ёшларимизнинг севимли газетаси «Туркистон» орқали пленум кун тартибига қўйилган масала бўйича мунозара бурчаги очсак-да, жойларда фаолият кўрсатаётган Иттифоқимизнинг бошланғич ташкилотлари аъзолари фикр-мулоҳазалари, илғор тажрибалари билан ўртоқлашсак, деган фикр туғилди.

Ушбу тадбир Марказқўм пленумининг бу юзадан белгилайдиган вазифалари тўлақонли бажарилишида, Иттифоқимизда аъзоларини ижтимоий-иқтисодий томондан муҳофазаси учун қабул қилинадиган қарорларни амалга оширишда ёрдам беради, шунингдек, Президентимиз ва ҳукуматимизнинг қабул қилаётган қарорлари ва фармонларининг бажарилишини таъминлашда Ёшлар Иттифоқининг ўрни, режа-тадбирларни белгилашда ҳам самаралар гарови бўлади, деган фикрдамиз.

Хуллас, барча Ёшлар Иттифоқ аъзолари, фаоллари ва фахрийларини пленумолди мунозарасига таклиф этамиз.

ЎЗБЕКИСТАН ЁИ МАРКАЗҚЎМИ.
ижтимоий-иқтисодий муаммолари бўлими.

Тажриба ва муаммо

МАҚСАД— ВОРИСЛАР КАМОЛОТИ

Ўғил-қизларимизни билимдон, дидли-фаросатли қилиб тарбиялаш энг долзарб масалалардан биридир. Зеро, мустақил Ўзбекистонимизнинг истиқболи фарзандларимизнинг қандай инсон бўлиб етишишига боғлиқ. Уларни ўқитиш билан бирга адабиёт ва санъат, мусиқа оламининг сирларидан воқиф этиш ватан туйғусини, ана шу туйғудан фахрланиш ҳиссини оширади.

Тошкент вилояти Зангиота туманидаги 1-ўрта мактабда «Халқ чолғу асбоблари ва мусиқа маорифи» йўналишида дуторчи ҳамда созчилар дастаси тузилиб, тажриба-синов синфи очилди. Бу ишда бош-қош бўлаётган Тошкент Давлат консерваториясининг доценти Боқижон РАҲИМЖОНОВ билан суҳбатлашдик.

— Мақсадимиз —мусиқа таълимида халқ чолғу асбоблари имкониятларини излаш ва улардан самарали фойдаланиш, айни чоғда болаларнинг бадиий савиясини ўстириш, ватанимизнинг баркамол ворисларини тарбиялаб, вояга етказишдир. Дутор биздагина эмас, Марказий Осиёдаги бошқа мамлакатларда ҳам кенг тарқалган. Соз эса, туркийгўй халқларга тегишли. Буюк аждодларимиздан бири — Муҳаммад Мурод Самарқандий ўн олтинчи аср ўрталарида яратган миниатюраларида соз чалаётган машшоқларни тасвирлаган. У олти симли бўлиб, жуфт-жуфт созланади. Уд ва Қашқар рубоби жаранги ўртасидаги товушни беради. Боз устига, дутор ва созни чалиш, дастлабки кўникмаларни ҳосил қилиш анча ўнғай. Бинобарин, бу чолғу асбобларининг нархи ҳам нисбатан арзон. Мақсадимиз — ўрта мактабларда мавжуд нота ёзуви тизимидан фойдаланиб, мусиқа асарларини ижро эта оладиган даста тузиш ва фаолиятимизни янада кучайтириш.

— Унга болалар танлаб олинадими?

— Йўқ, барчага тенг қаралади. Чунки, ҳар бир боланинг табиат ато этган қобилияти бор. Ҳамма гап ана шу қобилиятни тарбиялашда. Фарзандларимиз бирон-бир мусиқа асбобини чала олиши, даста таркибида ижрочилик кўникмасини ҳосил қилиши, бошланғич мусиқа маълумотига эга бўлиши, якка овозли асарлар қатори кўп овозлиларини ҳам чала билиши зарур.

— Бундай дарслар ўқув дастурида кўзда тутилмаган шекилли?

— Ҳа, шундай. Биз тажриба-синов синфлари воситасида мактабларда халқ чолғу асбоблари муаллими бўлиши лозимлигини, бу эса инсон камолотининг омили эканини исботламоқчимиз. 500 ва ундан ортиқ ўқувчиси бўлган мактабларда бир муаллим ойлик маош ҳисобидан 20, 40, 60 нафар болага дутор ёки соз чалишни ўргата олади.

— Умуман олганда, илгари ҳам мактабларда мусиқа дарси ўтиларди, шундай эмасми?

— 30-йилларда мусиқа билим юртларида чолғу асбоблари ижрочилари синфи очилган, А. И. Петросянц бу ишнинг ташаббускори бўлган, ушбу тажриба кейинроқ бориб ўрта мактабларга ҳам ёйилган эди. Ҳозир республикамиздаги бир қанча мактабларда чолғучилар дастаси мавжуд. Фақат уларнинг савиясини бугунги талаб даражасига кўтаришимиз керак. Сиёсий ва ижтимоий жабҳалардаги ривожланиш суръати миллий маданиятимиз, жумладан, мусиқамиз такомилини тақозо этади.

— Бизда бундай мураббийлар етарлими?

— Консерваторияда халқ чолғу асбоблари куллиёти мавжуд, унда мусиқа мураббийлари тайёрланади. Ижрочилик санъати пухта эгалланади. Айни вақтда, куллиёт ҳузурида чолғучи муаллимлар тайёрлайдиган бўлим очилса, нур устига нур бўлур эди. Ана шунда ҳар бир вилоят билан шартнома тузиб, болаларни танлаб олиш, уларга дутор ёки соз чалишни ўргатиш имконияти туғилар, бу вазифани бўлим ўз зиммасига олар эди.

Б. АБДУЛЛАЕВ,
ЎзА мухбири.

КЕЧА БУГУН ЭРТАГА

● **ҚОЗОҒИСТОНДА** Президент Фармони билан Республика ногиронлар куни белгиланди. У ҳар йили октябрь ойининг иккинчи бозор кунида нишонланади.

● **МОСКВАДА** банклараро валюта биржасида навбатдаги савдо-сотиқ бўлиб ўтди. Унда 1 АҚШ доллари 1116 сўмга сотилди.

● **МОСКВА — ХЕЛЬСИНКИ** ўртасида автобус қатнови ҳам йўлга қўйилди. Патта нархи 75 доллар, яъни 400 фин маркасига тенг.

● **ОЗАРБАЙЖОНДА** сиёсий аҳвол янада мушкуллашмоқда. Ганжалик полковник Сурат Гусейнов бошлиқ исёнчилар отряди бир неча туманларни ишғол қилишди. Ҳозир исёнчилар Бакудан 100 километр узоқликда туришибди.

Америко элчихонаси ходимлари ва хорижий нефть компаниялари вакилларининг оилалари Баку шаҳридан жўнаб кетишди.

Кеча кечқурун олий мажлис йиғилишида Ҳайдар Алиев Озарбайжон Олий Кенгашининг раиси қилиб сайланган.

● **БМТ БОШ** котиби Бутрос Ғолийнинг махсус вакили Ҳикмат Киттани бир неча кун мобайнида Тожикистонда бўлди. У республикадаги ижтимоий-сиёсий, иқтисодий вазият билан, шунингдек, Афғонистондаги қочоқларни ватанларига қайтариш масалалари қандай ҳал этилаётганлиги билан танишди.

● **АҚШ ПРЕЗИДЕНТИ** Билл Клинтон «Тоғли Қорабоғдаги можаро Арманистондаги демократик, эркин бозор иқтисодиётини ривожлантиришга халақит берганини айтди. Тоғли Қорабоғдаги ва унинг атрофидаги узлуксиз жанговар ҳаракатлардан жуда ташвиш чекмоқдаман ва иккала томон бераётган кўпдан-кўп қурбонлар хусусида қайғурмоқдаман», — деди у.

● **ФАРАНГИСТОН** Бош вазири Эдуард Балладюр Вашингтонга ташриф буюрди. Унинг АҚШ Президенти Билл Клинтон билан учрашувида халқаро савдо-сотиқ муаммолари диққат марказида туради.

● **РУСЛАН ХАСБУЛАТОВ** бир неча кунлик беморликдан сўнг, ўзининг парламентдаги фаолиятини бошлаб юборди.

Кеча кечқурун эса Қора денгиз бўйи мамлакатлар раҳбарлари билан бўладиган учрашувда қатнашиш учун Истанбулга жўнаб кетди.

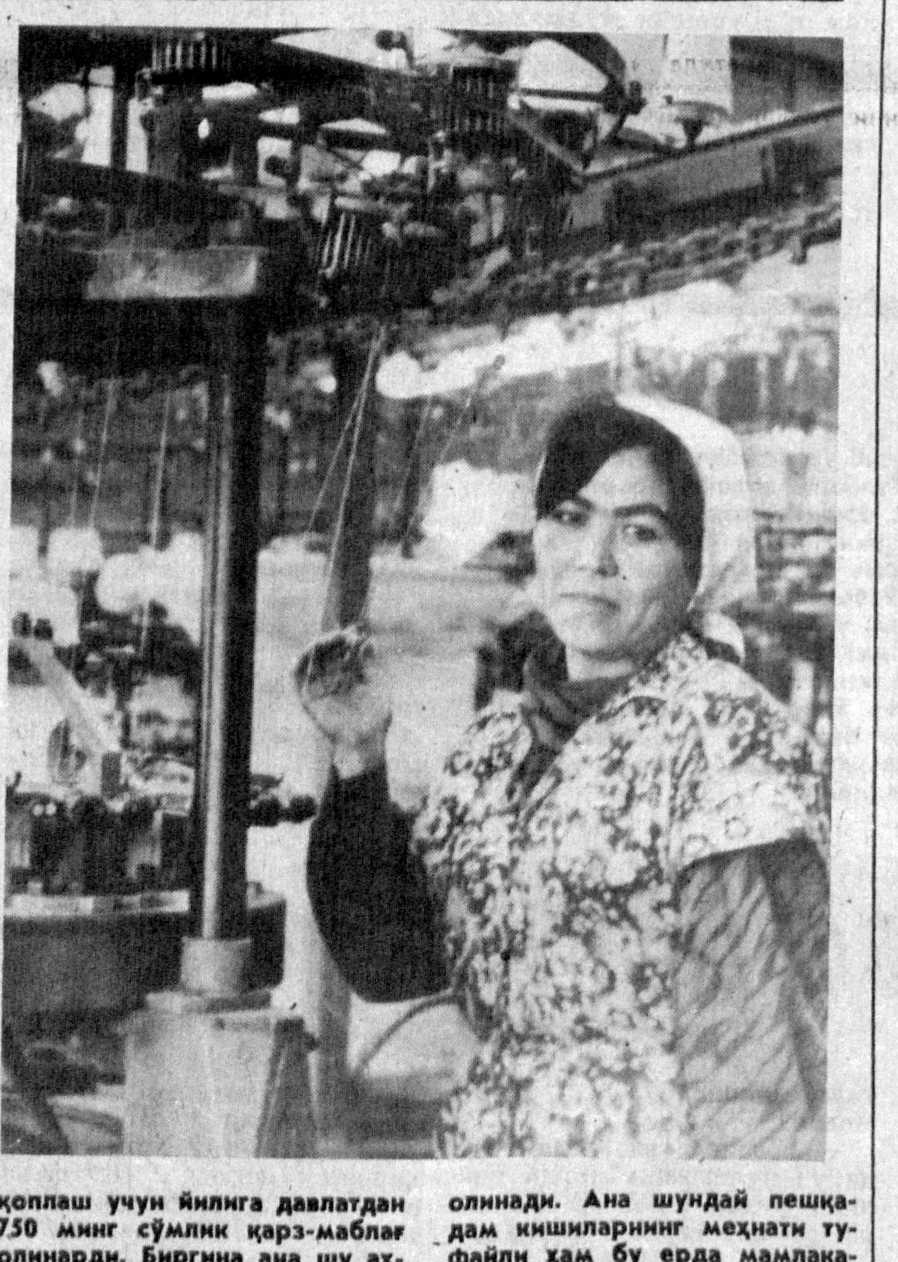

ОЛТИНКЎЛЛИК ТРИКОТАЖЧИЛАР — МАМЛАКАТ ИҚТИСОДИЁТИГА

Олтинкўл трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмаси ўтган биринчи чоракнинг ўзидаёқ 50 миллион сўм соф фойда олди. Пул кун сайин қадрсизланиб бораётган ҳозирги пайтда катта бирлашма учун бу натижа у қадар катта эмасдир. Бироқ, барибир янгича иқтисодий шароитларда олинган бир сўм фойда ҳам катта маъно касб этади. Олтинкўлликларнинг бундай муваффақиятлари сири нимада! Энг аввало, бу ерда меҳнат унумдорлиги кескин ошди. Янги замонавий технологиялар жорий этилди. Энг муҳими, шулар орасида ходимлар қўнимсизлигига барҳам берилганлиги бўлди.

Бирлашманинг яқин ўтмишига назар ташлайдиган бўлсак, бу ерда ишлаб чиқаришдан кўрилаётган зарарларни қоплаш учун йилига давлатдан 750 минг сўмлик қарз-маблағ олинарди. Биргина ана шу аҳволнинг ўзиёқ корхона жамоасидан, маъмуриятдан кескин, шошилинч чора-тадбирларни кўришни ва уларни амалда жорий этишни талаб қиларди. Ва бунга эришилди ҳам.

Бирлашмада илғорлар ҳақида сўз кетганда, тўқув цехи ишлаб чиқариш устаси Иноятхон Жалилова, шу цех бошлиғи Абдусамад Мамажонов, тўқувчилардан Раҳима Раҳмонова, Насиба Ҳакимова ва бошқа ўнлаб трикотажчиларнинг номлари фахр билан тилга олинади. Ана шундай пешқадам кишиларнинг меҳнати туфайли ҳам бу ерда мамлакатимиз трикотаж корхоналарига сифатли хом ашё маҳсулоти етказиб берилаётир.

Хуллас, трикотажчилар камтарин меҳнатлари билан мамлакатимиз саноати ва умуман иқтисодиётининг юксалишига, пировардида эса мустақилликнинг мустаҳкамланишига ҳисса қўшишмоқда.

Аъзамжон МИРЗАЖОН.

СУРАТЛАРДА: бирлашма ҳаётидан лавҳалар.
Муаллиф суратлари.

Қилмиш-қидирмиш

БОСҚИНЧИЛАР ҚЎЛГА ОЛИНДИ

Туманимизда юз берган босқинчилик кўпчиликнинг юрагига ғулув солиб қўйди. Бўстон шаҳридаги Халқлар дўстлиги кўчаси, 55-уйда яшовчи фуқаро Худойберган Камоловнинг уйига бостириб кирган 8 кишидан иборат бир гуруҳ ноъмалум шахслар хонадон соҳибининг қорнига пичоқ уриб, ундан катта миқдордаги пулни, япон телевизорини, видеомагнитафон, қимматбаҳо тақинчоқларни тортиб олади-лар.

Бўлиб ўтган воқеа Элликқалъа туманидаги барча милиция ходимларини оёққа турғазди. Тажрибали изқуварлар ишга жалб этилди. Қаранги, жиноятчиларнинг бари қўшни Амударё туманининг Манғит шаҳридан экан. Ходимларимизнинг тадбиркорлиги туфайли уюшган жиноятчилар гуруҳи қўлга олинди.

Булар кимлар дейсизларми? Уларнинг энг каттасининг ёши ҳали ўттизга ҳам бормаган. Тоғни талқон қиладиган ёшлар. Алишер Абдуллаев 1966 йилда туғилган, ишсиз, илгари суднинг қора курсисида ўтирган. Ғойиб Жумамуродов, Норбой Хўжаниёзов, Шавкат Аймановлар ҳам бекорчи. 1972 йил туғилган Ботир Шарипов ҳали қишлоқ ҳунар-техника билим юртида ўқийди. Муродбой Дўсимбетов эса Манғитдаги «Дўстлик» спорт клубида тренер, Шавкат Раҳимов санитария эпидемиология станциясида, Мақсуд Раҳимов эса жамғарма банкида шофёр бўлиб ишлайдилар.

Босқинчилар фақат бизнинг туманимиздагина эмас, бошқа ҳудудларда ҳам ана шундай ишлар билан шуғулланишгани дастлабки тергов чоғида аниқланди. Буни қарангки, босқинчилар миниб келган «Нива» енгил машинаси Амударё туманининг санитария-эпидемиология станциясига, «Москвич» эса туманнинг жамғарма банкига тегишли экан. Шу ташкилотларнинг мутасаддилари ўз хизматчиларининг қаерда, нима қилиб юрганига эътибор берсалар, балки биз ҳикоя қилган хунук воқеа рўй бермасмиди? Гуруҳ эса раҳбарларнинг эътиборсизлигидан ўз ниятлари йўлида устамонлик билан фойдаланганлар.

Афсуски, ўғирлик содир этиш асло камаймаяпти. Бултур туманимизда рўйхатга олинган 91 жиноятнинг 48 тасини ўғирлик ташкил этади. Яна бир жиноят тури — фуқароларни қўрқитиб, хат ёзиб катта миқдорда пул талаб этиш, таъмагирликдир. Мана бир воқеа тафсилоти. Шаҳримиздаги Улуғбек кўчаси 1-уйда яшовчи Фарида Абдураҳмоновага шу маънода хат ташлаб кетадилар ва 100 минг сўм пул сўрайдилар. Ходимларимизнинг тезкор ҳаракатлари туфайли қўшни Беруний шаҳрида яшайдиган қаллоб Жеткорбой Дўсмахонов жиноят устида қўлга олинди. Бу фуқаро ҳам 1962 йил туғилган, ишсиз.

Биз юқорида жиноятчиликка замин тайёрлайдиган манба ишсизлик дедик. Буни яқинда туманимиз бўйича шартли «Арсенал» ва «Комплекс» номи билан ўтказган тадбирларимиз ҳам исботлаб турибди. 27 фуқаронинг ишсиз эканлиги аниқланди. Ўрни келганда, уюшган жиноятчиликни келтириб чиқарадиган яна бир иллат гиёвандлик ва ичкиликбозлик эканлигини қайд этиш лозим. Ўтган йили туманимизда бу борада қатор ишлар бажарилди. Гиёвандлик бўйича 14 фактни аниқладик. Жиноятчилардан 23 грамм қорадори, 2 килограмм 366 грамм кўкнори, 309 грамм наша топилиб мусодара қилинди.

Айтиб ўтганимиздек, иқтисодий танглик давом этаётган бир паллада аҳоли истеъмол молларни республикамиздан ташқарига олиб чиқишга уриниш ҳам содир қилинмоқда. Ҳудудимиздан ноқонуний равишда олиб ўтилаётган 22 тонна шоли ушланди. Давлатга топширилди.

Юқорида уюшган жиноятчилик тўғрисида қатор мисоллар келтирдик. Эътибор берган бўлсангиз, мазкур жиноятларнинг кўпчилигини ёшлар содир қилмоқда. Шу далилнинг ўзи ёшлар ташкилотларининг олдида ҳали катта вазифалар турганидан далолат беради. Иш, ўқув ўринларида таълим-тарбияни янада кучайтириш, уларнинг нима билан машғул эканлигини эътиборимиздан четда қолдирмаслигимиз зарур.

Жамолиддин РАҲИМОВ,
Қорақалпоғистон Республикаси Элликқалъа тумани ички ишлар бўлими бошлиғи, милиция подполковниги.

Нуқтаи назар

АРОСАТ САБОҒИ

Онаизори эмраниб-эмраниб фарёд қилди.
Отаизори кўмирдек куйикиб адо бўлди.
Бандасига «вой болам» дегулик қилмасин экан.

Бу азада йиғлаган ҳам йиғлади, йиғламаган ҳам йиғлади. Сингиллари зор қақшаб қолди. Акалари дод қақшаб қолди.

Абдурашиджон уларни эшитмади.

Алам-изтироб дуди кўкка ўралди.

Абдурашиджон бош кўтариб қўймади.

Абдурашиджон эй,
Кун кўрмайин қийчинингдан қайрилдинг,
Ўн беш ёшда дунё сендан, сен дунёдан айрилдинг...

НИМА УЧУН!

Бу сав[illegible] жанозага осилиб қолди. Тобутга миниб гўристонга борди. Тобуткашларга эргашиб яна мотамхонага қайтиб келди. Ўғлимнинг тенгдоши эди. Курсдоши, сирдоши, қўлдоши эди. Гапни топиб гапирадиган, пишиққина бола эди. Чидолмадим. Мавриди бўлмаса ҳам мотамсаро отани саволга тутдим. Ғами бўлинармиди, деб ўйладим. У бош чайқаб-бош чайқаб йиғлади. Мен эзилиб-эзилиб тингладим. Ўзидан ўтганини бандасининг ўзи билади-да. Боласи билан кўмилиб кетган дардларни тахмин қилиш унга оғир эди. Уни тинглаш менгада азоб бўлди. Начора, у адашди, бошқалар адашмасин дедик.

...Шундай қилиб ўтган йилнинг белида, саккизинчи синфни тугатгандан кейин Абдурашид «эскича»га ўқийдиган бўлиб қолди. Савобталаблар Марғилондан сабоқ берувчи домла топишган, ўғлини кўндиришган, хуллас, отанинг розилигидан бошқа ҳаммаси пишитиб қўйилган эди. Бу ёқда билим юртини тугатган катта ўғилнинг қўли энди ишга етди. Ундан кичиги яқинда зўрға ишга жойлашди. Абдурашиднинг мактабдаги ўқиши ёмон эмас, аммо Нурободда мактабни битирганлардан фақат зўри ёки зари борларигина ўқишга кираётганини ҳамма кўриб турибди. Унда эса иккаласи ҳам йўқ. Катта боболари домулла ўтган оиладан яна бир муллаваччанинг чиқиши отага хуш ёқди; ҳукумат диний эътиқодга кенг йўл очиб қўйибди. ажаб эмас шул кенгчилликнинг бир эпкинидан бизлар ҳам озгина баҳраманд бўлиб қолсак, деб умид қилди.

Мен бу гаплардан бехабар бир маракада Абдурашиднинг обдаста кўтариб, номозхон чолларга эргашганини кўриб, очиғи бироз ажабландим. Бу ҳолатни чеккароқда кузатиб турган бўйсира йигитчаларнинг: «Абдурашид муллавачча бўлган», деган изоҳига ўшанда унчалик аҳамият бермабман. Ва муллавачча билан унинг болаликдан ўйнаб ўсган дўстла[illegible], синфдошлари ўртасида кўринмас жарлик пайдо бўлганини ҳам мана энди ҳис этиб турибман.

Абдурашид эскичага саккиз ой ўқиди ва тенгдошларидан саккиз ойлик масофага узоқлашди. Қуръони каримни туширмоқ учун, умуман диний илмларни ўрганмоқ учун кишилар бутун умрини бағишлайдилар. Норасмий мактабда атиги саккиз ойгина сабоқ олган Абдурашид бу илм остонасидан сакраб ўтишга чоғланган эди холос. Эски мактаб ёпилди. Бошқа жойда ўқишни давом эттириш учун на илм, на имтиёз ва на етарли маблағ бор эди. Бинобарин, бизнинг Абдурашидимиз тоат-ибодат оламининг энг омадсиз толиби бўлиб, ора йўлда ҳайрону лол туриб қолади. Уни у ёққа олиб қолишга имкон топилмади. Уни бу ёққа қайтариб олиб ўтадиган мард чиқмади. Ҳамма ўзи билан ўзи овора эди. Ёлғизликни ўсмир қалби кўтара олмади ва биз юқорида тилга олган фожеа юз берди.

Яна такрор айтамиз, бошқаларга сабоқ бўларми, деган ўйда биз ушбу фожеани битик қилдик. Лекин бу билан ўғил-қизларини муллавачча ёки отинойи қилиш иштиёқида юрган ота-оналарнинг ҳовурини босиб қўйишни асло хаёл қилмаганмиз. Фақат бир андиша ҳамма қатори бизни ҳам чуқур ташвишга солади. Иштиёқнинг шамоли бетутқич бўлади, орзунинг парвози сарҳадларни писанд қилмайди. Агар ул иштиёқу орзунинг тагзамини мустаҳкам бўлмаса, осмонга кўтарилган жойимизда мақсадга ета олмай, ерпарчин бўлишимиз ҳеч гап эмас экан. Абдурашид фожеаси бунинг далилидир. Чунки етти жонни боқиш ташвиши, тонг оқаргандан қош қорайгунча йил ўн икки ой давом этувчи оғир меҳнат қанчалик эътиқоди баланд бўлмасин, нафақат Абдурашиднинг ота-онасига, балки кўпчилик ўзбек оилаларига кундалик тоат-ибодатни ислом талаблари даражасида ўрнига қўйишга ҳар доим ҳам имкон беравермайди. Кечаги болаларни қўйинг, биз — эллигинчи йилларнинг фарзандлари отамизнинг бир ой рўзада номоз ўқиши-ю ҳайит номозига боришидан бошқа нарсани кўрмаганмиз ва билмаймиз.

Демоқчимизки, ҳар бир оилада ислом ақидаларининг тўла шаклланиши учун, яхши шароит етилмоғи учун энг аввало маълум муддат керак бўлади. Ахир мактабдаги ўқитувчиларимизнинг «дин афюндир» деган сабоғини унутмоқ учун вақт малҳами зарур. Албатта ҳар бир мусулмон оиласида асрлар давомида қарор топган Баҳоуддин Нақшбанднинг «Даст ба кору, дил ба ёр» тариқати муқаддас ислом илми алифбосини тез ўзлаштиришимизда қўл келади. Лекин бу зинҳор зўрликсиз, зарбаларсиз амалга ошиши шарт. Коммунист фахрийларнинг зўравонлиги йигирманчи ва ўттизинчи йилларда халқимиз бошига қандай кулфатларни солган бўлса, исломни биддатлаштираётган айрим саводсиз муллаларнинг қилмиши туфайли бизга етадиган зарар бундан кам бўлмайди. Тожикистон фожеаси бунга мисолдир.

Биз ҳозир бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнини бошдан кечираётирмиз. Бу даврда фақат иқтисодда эмас, балки маънавиятда, шу жумладан, диний эътиқодда ҳам иккиланишлар, чекинишлар, тойинишларнинг бўлиши табиийдир. Аммо сал бепарво бўлсак, ана шу табиийлик нотабиий кўринишларга сабаб бўлади. Чунки Абдурашид бизнинг лоқайдлигимизга қарши ўз ҳолича сабоқ берди. Менга чоққина қишлоқнинг бир маҳалласида Абдурашид каби аросатда қолган ўнга яқин йигитчалар бейиш саланглаб юрганини айтишди. Улар мактабдан ажралган. Баъзан номозхонлар қаторига кириб қолишади. Имкон топилганда дўст-жўралари билан гапгаштак ейди. Ишга кирай деса... Бир пайтлар Бутуниттифоқ ишхонаси бўлган Сирдарё ГРЭСига ҳатто оддий созловчиликка ишга ўтиш ҳам ҳозир андак мураккаб. Шунда ҳам қўлида ҳунари борлар бу имкониятдан фойдаланадилар.

Меҳнат вазирлигининг ҳисоб-китобига кўра, вилоятлардаги биржаларга мурожаат қилганларнинг қарийб ярмини 20 ёшдан 29 ёшгача бўлган ёшлар ташкил қилар экан. Агар Ўзбекистонда, хусусан, жойларда меҳнат биржалари хизматидан фойдаланиш ҳали таомилга кирмаганини эътиборга олсак, қишлоқдаги ишсиз ёшлар сони нисбатан кўпроқ ҳам бўлиши мумкин. Бунинг устига 20 ёшгача бўлган ва ишсизлар рўйхатида қайд этилавермайдиган ёш-ялангларнинг ота-она қарамоғида бўлиши ўзбек оилаларида ҳозир уят ҳисобланмайди. Сабаби бу ёшдаги йигитлар асосан ҳарбий хизматда бўладилар. Хуллас, йигитларимиз асосан 25 ёшдан кейин зўрға мустақиллик тўрвасини елкага олаётирлар. Шунинг учун Америко, Олмония ёшларига нисбатан ўзбек болалари ниҳоятда кечки. Яна бир сабаби мактабга, ўқув жараёнларига бориб тақалади. Ўқув дастурларимиз ўзимизга ўхшайди — жуда бемалол, кенгчил.

Фикримни далиллаш учун иккита мисол келтираман. Деярли ҳар бир мактабда стадион, спорт зали бор ва болаларимизга ўн биринчи синфгача физкультура таълими берилади. Мамлакат аҳолисининг 40 фоизини болалар ва ўсмирлар ташкил этса, шунинг ҳар ўнтадан 7—8 таси маҳаллий миллат фарзандлари бўлса, энди қани айтингчи, халқаро спорт мусобақаларида Ўзбекистон шарафини ҳимоя қилаётганларнинг неча фоизи ўзбеклар? Ярми ҳам эмас. Бас шундай экан, спортни бундай номига оммавийлаштиришдан воз кечиб, физкультура таълимини дарсдан ташқари секцияларда қобилиятли болалар билан олиб боришни йўлга қўйса бўлмайдими?

Ўрни келиб қолгани учун озгина лирик чекиниш қиламиз. Абдураимовнинг шуҳрати оламга ёйилган кезларда «Пахтакор» ўйингоҳининг 50 минг кишилик косаси мухлисларга тор келиб қолганини яхши эслаймиз. Томошабинларнинг асосий қисми қишлоқлардан келишар эди. Ҳозирчи? Руфат Рисқиев «Осиё қоплони» номи билан халқаро рингларда жанг қилганида ўзбекнинг кўксида Амир Темур руҳи уйғонмаганмиди!? Ҳа, қийинчилик тўпиғидан ошса, бошини сиртмоққа тутувчи мажмағил болалар бошимизни ҳам қилганида не бир чеклашларни мардона узиб келган Абдураимовлар ўзбекнинг ғурурини баланд кўтариб турса, бунинг нимаси ёмон? Аммо нима учундир республикамизнинг спорт саройларида, мактабларида, ўйингоҳларида машҳур спортчиларимизнинг плакатлаштирилган суратларини учратмаймиз, шу ҳақда тузукроқ фильм ҳам яратилмаган. Чамамда бир пайтлар элнинг қонидаги ғурур қоплони уйғониб кетишидан қўрқиб, атай бу нарса унутилгандир. Энди шу ғururни уйғотмоқ учун машҳур полвонларимизни, спортимиз юлдузларини кенг ташвиқ қилайлик. Токи халқимиз тезроқ ўзини таниб олсин, ўзлигини топиб олсин.

Меҳнат таълими ҳақидаги қарашларимиз сал бошқачароқ. Қишлоқларимизда боғча боласини далага қўйиб юборсангиз, ғўзани ўтоқ қилиб кетаверади. Бизда чигит унгандан то пахта териб олингунча ўқувчи болалар меҳнатидан самарали фойдаланишади. Шунинг учун мактабдаги меҳнат дарсларида яна ўқувчиларни меҳнатсеварликка ўргатишга зарурат йўқ. Бу дарсларда ўқувчилар дурадгорликни, техникани ўрганадилар, дегувчи топилар. Аммо ҳали мен мактабнинг таълими билан устачилик қилаётган, трактор ҳайдаган ёки пайвандчи бўлган болани учратмадим. Менимча қишлоқларда бошланғич таълимдан кейиноқ, меҳнат дарсининг баҳридан кечиш керак. Алоҳида иқтидор талаб қилувчи ашула ва расм дарсларини синфдан ташқари ихтиёрий равишда тўгаракларда ўтказса бўлади. Қизиқувчилар, қобилияти борлар ўша ерда иқтидорини чархлаб, туман ва вилоят миқёсида шу соҳага ихтисослаштирилган махсус мактабларда ўқишни давом эттираверадилар.

Қўшним саккизинчи синфни тугатгач (у пайтда мактаблар ўн йиллик эди) қизини мактабдан чиқариб, пуллик тикувчилик курсига ўқишга қўйди. Ярим йилдан кейин шогирд қиз тикувчилик бирлашмасига ишга жойлашди. Мана бир ярим йилдирки, бинойидек ишламоқда. Унинг синфдошлари бу йил ўқишни битиради. Улар орасида тикувчиликни орзу қилиб юрганлар бор ва минг афсуски бу қизлар ўз дугоналаридан икки йилга (агар ҳунар-техника билим юртида ўқиса тўрт йилга) орқада қолиб кетганини ўзлари ҳам, жамият ҳам ҳали тўла тушуниб етгани йўқ.

Ўтган йилдан бошлаб республикамизда тўққизинчи синф синовидан яхши ўтган болаларгина ўрта мактабда ўқишини давом эттирадиган бўлишди. Бу ўз навбатида республикамизда ҳунар-техника таълимини тубдан ислоҳ қилишни талаб этмоқда. Ён қўшнимиз Туркманистон ҳунар-техника таълимидан воз кечди. Аниқроғи суви сиқиб ташланиб, ҳунар ўргатишнинг тезкор усулига ўтилди. Бизда ҳам бу усулни қўллаш, ҳатто техникум ва олий ўқув юртларида бир-бирини такрорлайдиган кераксиз дарсларнинг баҳридан кечиб, ёшларнинг мустақилликка ўтиш даврини камида бир ярим, икки йилга қисқартирса бўлади.

Боёвут туманида ҳануз Ленин номи билан аталиб келинаётган чоққина бир колхоз бор. Минг гектарнинг нари-берисида деҳқончилик қилади. Мазкур жамоа хўжалиги қўрғонида ёшлар ўртасида боқимандачилик касали кўпая бошлади. Энг даҳшатлиси ҳамма бир-бирини танийдиган қишлоқда ўғрилик, зўравонлик қилиш каби ёмон одатлар пайдо бўлди. Ишсизлик, лоқайдлик ва имон-эътиқоднинг сусайиши оқибати эди бу. Колхоз қишлоғи кенгайиб, ҳозир пахта майдонларининг қарийб ярмини эгаллаб олган. Шундай шароитда раис ёрдамчи хўжаликни ривожлантиришга зўр бермоқда. Гилам тўқиш цехи қурдирди. Хом ашё етишмаслиги сабабли бу цехдан ҳали фойда кўрилгани йўқ. Аммо мактаб қошида ташкил этилган атлас цехи тезда кўзга кўриниб қолди. Бутун ёз давомида, то пахта териб олгунча олти ой далада ишлаган ўқувчи топган пулига ўзининг эгни-бошини бутлаб олиши амри маҳол эди. Бироқ атлас цехининг қизлари колхозчи оналаридан кўп маош олмоқдалар. Мана шунинг ўзиёқ «ленинчи»ларга ишсизлик ва камбағаллик муаммосини қандай ҳал қилиш мумкинлигини кўрсатмоқда. Чунки, бориб-бориб колхоз ерларини жуда нари борса ўнта фермер бемалол тасарруф этадиган бўлади. Шунда ўз-ўзидан улар етиштирган пахтани тайёр маҳсулотга айлантириш учун бутун колхоз аҳлини сафарбар этишга, аниқроғи тўқимачилик корхонаси қуриш мажбурияти эшик тақиллатади.

Шаҳар узоқ, ишлаб чиқариш тўла хом-ашё етиштиришга иқтисослашган Боёвут райони шароитида (аксарият пахтакор районларимизда ҳам) ишсизлик муаммосини бундан бошқача ҳал этиб бўлмайди.

Энди масалани кўндаланг қўямиз: Боёвут тўқимачилик корхонасини ҳозирги раис Султонбой Раҳмонқулов қурадими, ёки унинг Туркияда таҳсил олаётган ўғли қурадими? Талаба йигитга қарайдиган бўлсак, камида беш-олти, узоғи билан ўн йил кутишимизга тўғри келади. Бу муддатда «ленинчи»ларнинг муаммолари ўн чандон ошиб, раиснинг ўғлига оғир ишлар мерос бўлиб қолса-чи? Агар Султон раиснинг ўғлига озгина жони ачиса, умуман ҳозир от устида турганлар фарзандларига сал қайишсалар, ҳеч қачон бугуннинг зил юмушларини келажакка суриб қўймайдилар. Пайсалчилик аросатда яшашнинг айни ўзидир.

Хуллас, биз 74 йил аросатда яшабмиз. «Озод бўлдинг», дедилар-у, озод яшагани қўймадилар; қул эдингу, лекин эркинсан деб қўшиқ айттирдилар. Сал бош кўтарганимизни чилпиб ташлашди. Қолганларимиз бир-биримизни чуқурга тортиб, икки кило шакар-у тўрт қадоқ уннинг фаровонлигига мағрур кун кечиравердик. Бахтли ҳаёт шу экан, деган тушунча суяк-суягимизгача уриб кетди. Халқнинг қаддини кўтармай, бинобарин, уни аросатдан кутқармай туриб, маънавий инқироздан чиқиб бўлмайди.

Абдухолиқ АБДУРАЗЗОҚОВ.

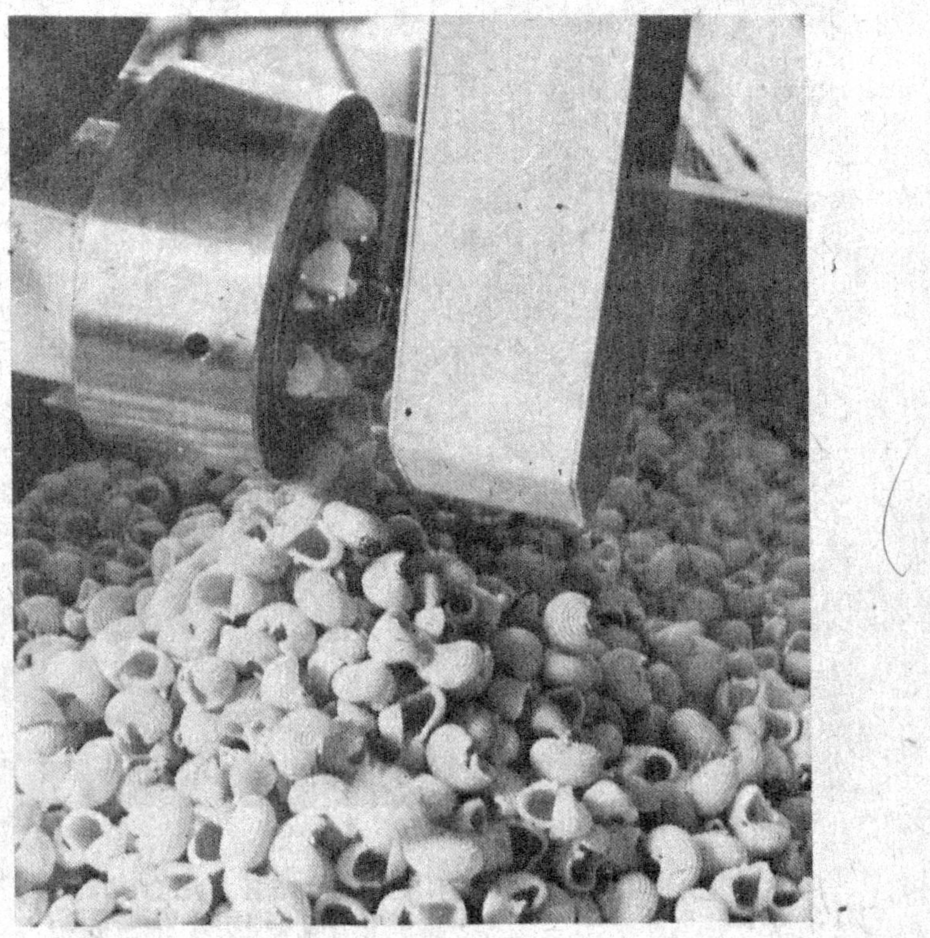

Жиззах нон комбинатида яна бир хайрли иш амалга оширила бошланди. Ульяновск вилояти, «Комета» қўшма корхонасидан сотиб олинган ускуналар комбинатга 600 минг сўмга тушган эди. Жиззахликлар италянча макарон маҳсулотлари ишлаб чиқаришга мўлжалланган бу ускуналарни ишга тушириб, турли хил маҳсулотлар тайёрлаяптилар. Нон комбинатининг бу янги маҳсулотлари фақат жиззахликларга эмас, бир қанча вилоятларга ҳам жўнатилмоқда.

Энди уй бекаларимиз италянча турли хил макаронлардан хуштаъм овқатлар қилиб, пазандаликларини янада кўз-кўз қиладилар.

СУРАТЛАРДА: комбинатнинг янги маҳсулотларини кўриб турибсиз.

Б. ТЎРАЕВ суратлари.

Мухбир бонг уради

ЁЗ ЯХШИ-Ю...

Ёзда, айниқса, болаларга мазза. Чўмилади, ўйнаб-кулади. Лекин фарғоналик кўп ўғил-қизлар, беш-олти йилдирки, бу роҳатдан бебаҳра. Шаҳар марказида катта маблағ ҳисобига қурилган сузиш ҳавзалари қаровсиз ётибди. Болалар бўлса оқава сувларда чўмилмоқда. Фарғона вилоят спорт қўмитаси раиси Энвар Аблякимов билан ана шу муаммо ҳақида суҳбатлашдик.

— Спортга бўлган муносабатни қоғозда эмас, амалда кўрсатишимиз керак. Шаҳар ва туманларда янги шифохона ва касалхоналар қурилаётганидан фахрланамиз. Булар яхши. Аммо шифоталаблар камаймаяпти. Касалликка қарши курашда аввало профилактик ишларга эътибор бермоғимиз даркор. Ёш авлоднинг соғлом ўсишида бадантарбия алоҳида ўрин тутади. Шаҳар марказидаги сузиш ҳавзаси 15 йилдирки ишламайди. Унга туташ бўлган кўл эса сувсизликдан қақраб ётибди.

— Қиргулидаги «Комсомол» кўли ҳам сувсиз, — дейди туман спорт қўмитаси раиси Дмитрий Марцев. — «Нефтяник» спорт марказида ҳам ҳамма ишлар тўхтатиб қўйилган. Барча кўл ва чўмилиш ҳавзалари «Райкомхоз» ихтиёрида. Уларга бир неча маротаба айтдик, ҳокимиятдан ёрдам сўрадик, лекин ҳозирча ўзгариш йўқ...

Яхшиямки, Фарғона шаҳрида «Дельфин» спорт мажмуи ишлаб турибди. Ҳозир барча мактаб ўқувчилари ана шу ерда. Мажмуа директори Вячеслав Ким шундай деди:

— Бу ерда катта ва кичик ҳажмли чўмилиш ҳавзалари бор. Кунига уч юз минг нафар бола чўмилиб кетмоқда. Илгари соат 7 дан 21 гача ишлаган бўлсак, ҳозир тунги 23 гача ишлаяпмиз. Бунинг устига комплекснинг чап томони авария ҳолатида, таъмирга муҳтож. Ишимизни кенгайтиришга имконият йўқ.

Ҳукуматимиз соғлом авлодни тарбиялашга муҳим эътибор бераётганидан бу соҳа мутасаддилари қачон хулоса чиқарар экан? Ёки фарғоналик болалар «ёз яхши-ю...» дея армон билан юраверармикан?

Р. КАМОЛОВ,
ЎзА мухбири.

Водиллик мусиқачилар

Мусиқа мактаблари ҳақида гап кетганда, негадир кўз олдимизга пойтахтда савлат тўкиб турган ўқув юртлари келади. Ваҳоланки, турли вилоятларда, ноҳия марказларида ҳам элнинг назари тушган мусиқий даргоҳлар бор экан. Шуларнинг бири билан сизларни таништириш ниятидамиз.

Ким ҳам фарзандининг ҳар томонлама камол топишини, илм-маърифатли бўлишини истамайди дейсиз. Водиллик ота-оналарнинг кўп йиллик орзу-умидлари рўёбга чиқиб, бу ерда 1983 йили 26-сон болалар мусиқа мактаби ташкил топди. Қисқа вақт ичида унга 200 га яқин болалар қабул қилинди.

Ўйлашингиз мумкин, бу мактаб ҳам ҳисоб-китобларни тўлдириш учун, шунчаки ишлаётган бўлса керак, деб. Йўқ, адашасиз. Бу даргоҳ ўз касбини севган, мусиқани илоҳий инъом санаган муаллимлар манзилидир. Уларнинг илмга, чолғулар, сózлар садосига бўлган меҳр-муҳаббатлари ўқувчиларига ҳам ўтган. Шу сабаб таҳсил олаётган ўғил-қизлар вилоят, республика кўрик-танловларида иштирок этиб, юқори ўринни эгаллашди.

32 нафар муаллимнинг орзу-истаклари муштарак. Интилишлари ҳам бир. У ҳам бўлса, ноҳия меҳнаткашларининг фарзандларини санъат сирларидан баҳраманд этишдир. Мактаб гуруҳларида таҳсил олаётган фарзандлар келгусида рубоб, дутор, доира, чанг, ғижжак, фортепиано каби ўн бир мутахассислик бўйича ўз билимларини бойитадилар. Келажакда балки улардан етук мусиқачи чиқмас, лекин ҳар нима бўлганда ҳам қалбларида мусиқий санъатга бўлган муҳаббат, ҳурмат қолади.

Мусиқа мактабида ёшларга нафақат эстетик билим, балки ҳар томонлама таълим-тарбия бериш ҳам бош вазифа қилиб белгиланган. Қ. Бойқўзиев, Б. Акбаров, Б. Ҳамроқулов, А. Каримова, О. Медведьева каби тажрибали ўқитувчилардан ота-оналар ва ўқувчилар мамнун. Улар ўз касб сирлари маҳоратини оширишда тинмай изланишмоқда.

Мусиқа мактабида турли кечалар, қизиқарли учрашувлар ҳам ташкил этилади. Мактабнинг ўз ҳомийлари ҳам бор. Бу туман электр алоқа бўлими. Мактабнинг ўзи ҳам ҳомий, у 32-ўрта мактабни оталиққа олган. Ҳар икки ҳомийнинг ҳам мақсади ягона: мустақил Ўзбекистоннинг келажаги ҳисобланган болаларни ўқимишли, саводхон, санъатсевар қилиб тарбиялашдир.

Н. РАҲИМОВ.

БУ КЎҲНА ДУНЁ

ВОҚЕАЛАР·ХАБАРЛАР·ҲОДИСАЛАР

ХОРИЖДА НИМА ГАП?

АРАБ ДАВЛАТЛАРИ Иттифоқи Бош котиби Исмат Абдил Мажиднинг Марокашга қилган расмий ташрифи ниҳоясига етди. Уни подшоҳ Ҳасан иккинчи қабул қилди. Бош котиб Марокаш ташқи ишлар ва ҳамкорлик вазири Абдуллатиф Филолий, бошқа расмий кишилар билан музокара қилди.

Марокаш матбуотининг хабар қилишича, арабларaро муносабатлардаги вазиятни соғломлаштириш билан боғлиқ бўлган кўпгина масалалар муҳокама қилинди.

* * *

БИЛЛ КЛИНТОН маъмурияти чет элларга эшиттирувчи учта радиостанция — «Америқо овози», «Эркин Оврупо» ва «Озодлик» радиостанцияларини бирлаштиришга қарор қилди. «Нью-Йорк таймс» газетаси Оқ уйдаги расмий шахсларнинг маълумотига асосланиб ёзишича, бу тадбир бир неча йил давомида камида 250 миллион доллар тежаш имконини беради.

* * *

АФҒОНИСТОН пойтахти Қобулда мужоҳидлар гуруҳлари ўртасида жанглар давом этмоқда. Куни кеча пойтахтга яна ракеталар отилди. Тинч аҳолидан бир неча киши нобуд бўлди.

* * *

ДУШАНБА КУНИ Америқо вертолёти Могадишога ракета отди, 14 киши яраланди, бомба тушиши натижасида сомалиликлардан икки киши ҳалок бўлди, уч киши жароҳатланди. Гуруҳ раҳбари генерал Муҳаммад Фарах Айдид: «Агар АҚШ билан БМТ пойтахтни ўққа тутишни ва тинч аҳолини қиришни тўхтатса, музокара бошлашга тайёрман», деди.

* * *

БЕТОБЛИГИ САБАБЛИ етти ҳафта ишга чиқмаган Хитой ҳукуматининг бошлиғи Ли Пэн бу ерга расмий ташриф буюрган Малайзия Бош вазири Махатхир Муҳаммад билан расмий музокара ўтказди.

Унда савдо-иқтисодий алоқаларни янада кенгайтириш масалалари ҳамда бир қанча халқаро ва минтақавий муаммолар муҳокама қилинди.

Томонлар Наньша (Спратли) ороллари кимга тегишли экани музокара ва маслаҳатлашувлар ёрдамида ҳал қилиниши кераклигини айтдилар.

* * *

МАЛАВИДА КЎП партияли тизимни жорий этишга бағишланган умумий овоз бериш сайловчиларнинг зўр фаоллиги билан бошланди. Кўпгина кишилар ярим тундаёқ сайлов участкаларига келиб навбат кута бошлаган эди.

Малави 1964 йилда мустақил, деб эълон қилинган пайтдан буён умрбод президент Камузу Банда бошчилигидаги партиядан бошқа партиянинг фаолиятига ижозат берилмаган эди.

ТОЖИКИСТОНДАН ҚУШ ХАБАР

Ҳозир республикада АҚШ, Эрон, Туркия, Хитой, Россия элчихоналари ва Афғонистон давлат консулхонаси, Беларусь Респбуликаси доимий ваколатхонаси фаолият кўрсатмоқда.

Куни кеча эса Тожикистонда Германия Федератив Республикаси элчихонаси очилди.

Ўз навбатида Тожикистон Республикаси ҳам бошқа давлатларда элчихона ва ваколатхоналарини очмоқда. Республика Вазирлар Кенгаши қарори билан Ўзбекистон, Қозоғистон давлатларида Тожикистоннинг муваққат ишлар вакиллари тайинланди. Илгари юқори давлат лавозимларида ишлаган Й. Эгамбердиев Тожикистон Республикасининг Ўзбекистон Республикасидаги муваққат ишлар вакили сифатида иш бошлади.

* * *

Республика халқаро тиклаш ва тарққиёт банкига бир юз етмиш бешинчи аъзо бўлиб кирди.

Мазкур банк аъзо бўлган мамлакатларга иқтисодий тараққиёт лойиҳасини амалга оширишда катта ёрдам беради.

Тожикистоннинг банкка тўлайдиган биринчи аъзолик бадали 5,33 миллион доллар бўлади.

УКРАИНАДАГИ ТАНГЛИК

Украинада ҳам сиёсий, ҳам иқтисодий танглик бошланди. Сўнгги кунлардаги воқеалар шундан далолат бермоқда. Украина парламенти биносида икки кун давомида республиканинг асосий ҳокимият тузилмалари, яъни бир томонда Президент ва Вазирлар маҳкамаси билан, иккинчи томонда қонун чиқарувчи олий идора ўртасида қаттиқ кураш борди.

Халқ вакиллари ўтган ойда Леонид Кучма бошчилигидаги Вазирлар Маҳкамасининг фавқулодда ваколатларини узайтиришдан бош тортиб ва айни пайтда унинг истеъфосини қабул қилмай, ҳокимият танглигини чуқурлаштирдилар. Ғалати аҳвол юз берди — ҳеч ким ҳеч нарса учун жавоб бермайдиган бўлиб қолди.

Ниҳоят, ўтган ҳафта Президент ана шу ғалати аҳволни бартараф қилишга уриниб кўрди. У иқтисодиётдаги таназзул кучайиб бораётган бир шароитда бутун ҳокимиятни ўз қўлига олишга тайёрлигини айтди. Бу эса Вазирлар Маҳкамаси истеъфо берган тақдирда, барча ижроия тузилмаларини ўзгартиришдан ҳоли бўлишга имкон берган бўлур эди. Бу ижроия тузилмаларни бузиб, қайта тузиш учун кўп вақт кетган бўлар эди. Вақт эса тобора тиғиз, оғир хасталикка учраган Украина иқтисодиётини шошилинч равишда даволаш зарур.

Бунинг устига Россия энергия манбалари, асосан нефть қийматини жаҳон бозори даражасига кўтариши натижасида асосий озиқ-овқат маҳсулотлари нархининг уч баравар ошганлиги республикадаги ижтимоий вазиятни кескинлаштирди. Масалан, Донецкда кончилар иш ташладилар. Чунки, ҳукумат эълон қилган пенсиялар, камбағалларга ёрдам ва бюджет ташкилотларида иш ҳақининг оширилиши нарх-навонинг ўсишидан анча орқада қолмоқда. Навбатда пулнинг ўта қадрсизланишининг янги даврасн турибди.

Шундай шароитда «истеъмолчилик психологияси» мустақил Украина давлати ғоясидан ғолиб чиқиши чинакам хавфга айланмоқда. Тушида ҳам собиқ СССРнинг қайта тикланишини кўраётган кишилар юз берган аҳволдан фойдаланиб қолишга уринмоқдалар. Бундай одамлар эса Украинада оз эмас.

Бу аҳволдан қандай қутилиш мумкин? Кўпгина шарҳловчиларнинг фикрича, республика ҳокимият тузилмаларида вужудга келган ғайри меъёрий вазиятни бартараф этиш учун биринчи навбатда қонун чиқарувчи ҳокимиятни ўзгартириш керак. У қайта қуриш бошланган даврда сайланган эди. Ҳозир эса Украинадаги ижтимоий-сиёсий кучларнинг кўп қисми ҳеч қандай тўсқинликсиз кўп партиялилик асосида муддатидан олдин парламент сайлови ўтказишни маъқулламоқда.

И. ГРУШКО,
ЎзА мухбири.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

КЎП ФОЙДАЛАНАМИЗ, БИРОҚ...

● ДАРҲАҚИҚАТ, қоғоз стаканчалардан турмушда кўп фойдаланамиз. Ҳар куни бўлмаса-да, ҳар замонда (чунки қиммат бўлиб кетди), дўкондан қаймоқ оламиз, ёки болаларимизга, укаларимизга қоғоз стаканга солинган музқаймоқ олиб берамиз. Нафақат улар, ҳатто ўзимиз ҳам маза қилиб еймиз, идишини эса мижиқлаб ташлаб юборамиз. Уни ким ихтиро этганлиги хаёлимизга келмайди ҳам. Хўш, ким яратган ўзи?

Унинг муаллифи оддий гумашта — коммивояжер (хусусий корхона ёки фирма маҳсулотларидан нусха кўрсатиб, шаҳарма-шаҳар буюртма тўпловчи вакил) Давид Р. Кертин бўлади.

У иш юзасидан кўп шаҳарларга боради. Бир сафар иссиқдан лоҳас бўлиб, чарчаб Канзасга келади. Чала ювилган шиша стаканда сув ичаётиб, ўйлаб қолади: «Бунақа кир стаканларда қанча-қанча сув ичиб юбордим-а? Бир марта ишлатиладиган стакан яратилса бўлмасмикан? Балки бу шиша стаканлар қимматга тушаётгандир?» Шу пайт унинг эсига қоғоз келган. Қисқаси қоғоз стакан дунёга келди.

ИХТИРОЛАР КЎРГАЗМАСИ

● ЯҚИНДА Женевада Халқаро ихтиролар кўргазмаси бўлиб ўтди. Унда 33 мамлакатдан 640 вакил қатнашди.

Дарвоқе, ҳали ўйларсиз, электроника асри бўлса, ҳамма нарса ихтиро этилган бўлса, яна нима яратиш мумкин деб. Бироқ, кўргазмада намойиш қилинган ихтироларни кўрсангиз, бу фикр умуман хаёлингизга келмайди. Ихтиролар шунча кўпки, шунчалар турли-туманки...

Масалан, италияликлар узоқдан бошқариладиган автомат домкрат яратишган бўлишса, хитойликлар ўзи ёйиладиган ва тахланадиган брезентни намойиш этишган, яъни ундан буюмларни ўрашда, ускуналарни ёмғирдан асрашда, чодир ўрнида ва бошқа мақсадларда фойдаланиш мумкин.

Англияликлар эса пашша ва ўргимчаклар учун қопқон ясашган. Швейцариялик муҳандислар ҳарорат ўлчагич кўринишидаги асбобни кўргазмага олиб келишганки, у аёлларда ҳомиладорлик даврини аниқлайди.

РАҚҚОСАНИНГ ЛИБОСИ ЭМАС, ЎЗИ ҲАМ ГЎЗАЛ БЎЛАДИ. Суратчи Муҳаммад АМИН.

«МАҒЛУБЛАРГА ЙИҒЛАШ ҒАЛАБА КЕЛТИРМАЙДИ»

Айрим муштарийлардан эътироз ҳам эшитдик: «Доим биринчи бўлардинглар. Ҳикматилла Аҳмедов ҳақида ёзмаяпсизлар, деярли ҳамма газеталар ёзди...» Ҳа, дарҳақиқат газеталар, телевидение, радиодаги ҳамкасбларимиз ўз айтадиганларини айтиб, ёзадиганларини ёзиб бўлишди. Унинг суратлари саҳифаларни безади. Ота-онаси, ака-укалари, мураббийларини ҳамма танийдиган бўлди. Тампередан кумуш медаль билан қайтган боксчининг руҳиятида мухбирлардан чарчаган ва ҳатто айтиш мумкинки, улардан безиб қолиш жараёни бошланмаганмикан, деган истиҳолага бориб, Ҳикматиллага юқоридаги, бизни иккилантирган саволни бердик.

— Йўқ улар билан гаплашиб чарчамайман. Ахир улар ёмонлик истаб ёнимга келишмайди-ку. Мухбирлар дилкаш халқ бўларкан. Энди билдим.

— Агар Финландиядан кумуш медаль билан қайтмаганингда-чи?

— Унда ҳаммаси эскичалигича қолаверарди.

— Яъни...

— Ҳозир сиз билан суҳбатлашиб ўтирмаган бўлардим.

— Қандай мусобақаларга ҳозирлик кўряпсан?

— Японияда бўладиган Осиё биринчилигига тайёргарлик жиддий кетяпти. Мунтазам машғулотлар, ўз устимда ишлаш билан бандман. Мураббийларим Олим Зокиров ва Алексей Динлар билан бирга «Меҳнат ўринбосарлари»нинг бокс тўгарагида машқлар олиб боряпмиз. Осиё чемпионатида Жаҳон чемпионатидан паст даражада қатнашишимиз мумкин эмас. Ният битта — Японияда республикамиз мадҳияси янграсин, дейман.

— У ерда ҳам Тампередаги ҳолат такрорланса-чи?

— Тушунмадим...

— Ҳакамларни айтмоқчиман. Яна рақиб томонга ён босишмасмикин?

— Бунисини билмадим. Очиғини айтсам финалда ғирромликни сезмадим. Жанг ҳалол бўлди. Холис кузатувчиларни айтолмайман-у командамиз сафидагилар мағлубиятимга ҳакамлар томонидан ноҳақлик сабаб дейишмоқда. Кубалик Валдемар Фонд тажрибали ва кучли боксчи. У аксарият ўйинларини рақибларни хушдан кетказиш(нокаут) билан якунлайди. Агар ҳақиқатан ҳам ҳакамлар кўмагида олтин медаль олган бўлса, ҳозир виждони қийнаётгандир. Лекин яна айтаман, менимча, жанг ҳалол бўлди.

— Спортда, айниқса боксда жисмоний куч эмас, спортчининг руҳияти ҳал қилувчи омил дейишади...

— Финалда руҳиятим қандай бўлганини сўрамоқчисиз... Доимгидек эди. Умуман, руҳий томонимдан мақтана оламан. Ҳеч қачон тушкунликка тушган ёки ютқазиб қўйсам-а, деган хаёл, рақиб қаршисида довдираб қолиш ҳолатларига тушмаганман. Бу борада биринчи устозим Алишер Қодиров, Руфат Рисқиевлар кўп маслаҳат беришган.

— Руфат Рисқиев билан ҳам кўришиб турасанми?

— Руфат ака билан кўп ҳамсуҳбат бўлганман. Боксга қизиқишимда, меҳр қўйишимда у кишининг ҳам улуши бор. Агар билсангиз ҳар бир маҳалланинг тўпурар — Пелеси, «Пахтакор» командаси, Руфати бўлади. Ҳозир билмадиму, мен ёш бола бўлганимда маҳалламиз кўчаларини чангитиб юрганларимда Руфат аканинг номи қулоғимга чалинган. Боксга ҳам ўшанда ишқим тушган бўлса ажабмас. У киши тез-тез машғулотларимизни кузатиб, маслаҳатлар бериб турадилар. Бу бизга руҳий мадад беради. Номи салкам афсонага айланган, «Тошкент йўлбарси» бўлиб дунёга танилган бу инсон билан ҳамсуҳбат бўлган даврларим ҳеч қачон ёдимдан чиқмаса керак.

— Акангларнинг айтишича агар мусобақаларда мағлуб бўлсанг ўксиб-ўксиб йиғлармишсан.

— 3-4 йил авал шундай эди. Аламимни ичимга ютолмасдим. Назаримда ютқазганим учун тўгаракдан ҳайдаб, машғулотлардан четлатиб қўйишадигандек эди. Кейинчалик мушоҳада қилиб кўрсам, йиғи бефойда, барибир йиғи билан чемпион бўлолмас эканман. Ҳозир мағлубиятдан сўнг машқларга зўр бераман.

— Болалигингни эсладинг. Мактаб даврing-чи, у қандай ўтган?

— Энди афсусланаман, ўқитувчиларимнинг асаби мени деб тез-тез бузилиб турарди. «Урушқоқ» бўлганман. Бу боксчи учун табиий ҳолдир, балки. Бунинг устига яхши ўқимаганман. Шулар сабаб бир неча бор мактабдан ҳайдамоқчи ҳам бўлишган. Муаллимларимга раҳмат, ҳар гал кечиришарди, ҳар гал «охирги марта чидашарди». Мактабни тугатгач, озми-кўпми билимим бор экан, Давлат жисмоний тарбия институтига қабул қилиндим. Сир эмас, бу ерда биринчи мавқеда жисмоний камолот туради. Талаба бўлдим. Отамнинг ҳам орзуси шу эди. Сиртдан ўқиб, мана яқиндагина битирдим.

— ...?

— Ҳа, жаҳон биринчилигидан иккинчи ўрин билан қайтганим битирув имтиҳонларини топширишимга имтиёз бўлди.

— Сен ҳақингдаги бир мақолада «Уйининг тўрига соҳибқирон бобомиз (Амир Темур) суратини осиб қўйган Ҳикматилла ҳар сафар рингга чиқишидан олдин унинг покиза руҳидан мадад сўрайди», деб ёзишибди. Шуни ўз оғзингдан эшитмоқчи эдик.

— Ўша мен ҳақимдаги мақолада тарихга, Темур ва унинг даврига қизиқади, деб ҳам ёзишган. Ростдан ҳам тарихга қизиқаман. Темур ва темурийлар ҳақидаги рисолаларни берилиб ўқийман, ҳозирги давр адабиётини ҳам баҳоли қудрат кузатиб бораман. Лекин сиз айтган ўринда бироз бўрттириб ёзишибди. Бу гаплар яхши ният билан ёзилган, албатта. Менинг уйимда деворидаги осиғлик Темур сурати кўпгина хонадонларда ҳам бор бўлса керак. У соҳибқирон акси туширилган тақвим (календарь). Унга илк бор кўзим тушганда менга ёққанди. Олиб хонамга осиб қўювдим. Тақвимдаги йил тугаган бўлса-да, у ҳамон жойида турибди.

Суҳбатдош Нодир МАҲМУДОВ, «Туркистон» мухбири.

* * *

СУРАТДА: бокс бўйича жаҳон экс-чемпиони Ҳикматилла Аҳмедов.

Келгуси сонда:

- НЕВА СОҲИЛИДА ЎЗБЕКЛАР МАСКАНИ
- «ПУ» ОПЕРАЦИЯСИ

Газета саҳифаланаётганда:

410 МИНГ СЎМЛИК КИТОБ

Термиз Давлат университети ректори ЎзФА мухбир аъзоси Назар Тўраевнинг номига Нидерландиядан оғирлиги 3-4 килограмм келадиган китоб келди. Назар ака бу монографиянинг муаллифларидан биридир. «Қаттиқ жисм сиртида атомлар тўқнашуви» деб номланган бу йирик китобдан айни пайтда АҚШдаги Калифорния университетида ишлайдиган Э. Парилис, С. Нижная ва бошқа бир неча атоқли олимларнинг илмий тадқиқотлари ўрин олган.

Шимолий Голландияда чоп этилган бу монографияда қаттиқ жисмлар сиртининг атом заррачалар таъсирида емирилиши ва фан учун муҳим бўлган бошқа тадқиқотлар баён этилган.

Бир донаси 282 доллар турадиган бу китобда космик тадқиқотлар учун энг долзарб илмий изланишлар, янгиликлар мужассамлашган.

Ж. ХУШБОҚОВ.

Туркистон бир, ватан бир

ТУРКИСТОН ТИЖОРАТ МАРКАЗИ

ЖАҲОН ИҚТИСОДИ ВА ДИПЛОМАТИЯ УНИВЕРСИТЕТИ
1993 йил 20 июнь соат 11.00 да

«ОЧИҚ ЭШИКЛАР» КУНИНИ ЎТКАЗАДИ

Халқаро муносабатлар, халқаро иқтисодий муносабатлар, халқаро ҳуқуқ шунингдек, халқаро журналистика соҳалари бўйича мазкур билим масканига ўқишга киришни хоҳловчи барча ёшлар университет раҳбарлари ва профессор ўқитувчилари билан бўладиган шу кунги учрашувда университетга ўқишга кириш тартиб-қоидалари, тест синовлари бўйича маслаҳатлар, бу борада йўл-йўриқлар олишади.

Сиз бу учрашувда университет фаолияти билан яқиндан танишиб, талабалар билан учрашасизлар. Ўзингиз қизиқтирган барча саволларга жавоб оласизлар.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: «Буюк ипак йўли» кўчаси, 54-уй. 1-ўқув биносининг катта мажлислар залида. «М. Горький» метро бекати.

Маълумотлар учун телефон: 67-08-30, 67-15-33.

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Кўмитаси қошидаги
ХАЛҚАРО ЁШЛАР МАДАНИЯТ ТИЖОРАТ МАРКАЗИ
Сизни Туркистон шаҳридаги
ҲОЖА АҲМАД ЯССАВИЙ ЗИЁРАТГОҲИГА
юмшоқ ўриндиқли автобусларда 1 кунлик сафарга

ТАКЛИФ ҚИЛАДИ.

Мурожаат учун манзилгоҳ: Тошкент шаҳри. Навоий кўчаси. 11-уй.
Тел: (8—3712) 41-03-61.

* * *

«ЎЗБЕКИСТОН ГУЛИ» кўп тармоқли ширкати ТУГАТИЛАДИ.

Даъво ва эътирозлар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой ичида қабул қилинади.

1992 йилнинг энг кучли футболчиси деб ҳеч бир эътирозсиз Марко ван Бастен эътироф этилди. «Франс футбол» журнали Оврупонинг энг кучли футболчиси учун таъсис этилган «Олтин тўп»ни унга топширган бўлса, Англияда чиқадиган «Уорлд соккер» («Дунё футболи») журнали муштарийлари Маркони йилнинг жаҳонда энг зўр футболчиси деб топишди. Португалияда чоп этиладиган нуфузли «Бола» журнали жаҳондаги 70 миллий терма жамоа устозлари орасида ўтказган сўровда ҳам Ван Бастен энг кучли деб тан олинди ва унга «Бриллиант тўп» топшириладиган бўлди.

Бугунги ҳикоямиз чарм тўпнинг ана шу устасига бағишланган.

Футбол юлдузлари

Уч марта «Олтин тўп» соҳиби

Ўз вақтида афсонавий Йохан Круифф ва Мишель Платинигина уч мартадан Оврупонинг энг кучли футболчиси деб топилган эди. Улар сафига мана энди Голландия терма жамоаси ва «Милан» клубининг моҳир ҳужумчиси ҳам қўшилди.

Кўпчилигимиз Ван Бастенни 1988 йилги Оврупо чемпионатида «кашф этганмиз», десак, хато бўлмаса керак. Айнан ўша мусобақа финалида совет футболчилари билан ўйин тақдирини Марконинг ўта ноқулай вазиятдан — ўткир бурчак остида туриб Ринат Дасаев қўриқлаётган дарвозага йўллаган тўпи ҳал қилган эди. Голландияликлар олтин медаль, Ван Бастен эса мусобақанинг энг яхши ўйинчиси учун, энг сермаҳсул футболчи учун таъсис этилган «олтин тўп» ва «олтин бутса», йил якунида илк бор қитъанинг энг кучли футболчисига бериладиган «Олтин тўп» билан тақдирланишган эди.

Марконинг отаси ўз вақтида «Утрехт» жамоасида тўп сургани, онаси дунёдаги энг кучли енгил атлетикачилардан бўлгани, акаси машҳур футболчи Метьюз шарафига Стэнли деб аталгани Ван Бастенлар оиласида спортнинг эгаллаган ўрнини яққол кўрсатиб турибди.

Марконинг футбол билан илк танишуви асло ёдидан чиқмайди. Ван Бастенлар оиласи Веронада дам олишда эди. Маҳаллий ўйингоҳга борган бола адашиб қолади ва фақат хавотирланган отанинг илтимоси билан ишга киришган полициячилар кўмагида қидириб топилади.

Катта футболдаги дастлабки қадамларни 17 яшар Марко ван Бастен 1982 йилнинг 3 апрелида Голландиянинг энг машҳур жамоаларидан бири «Аякс» таркибида «Неймеген» жамоасига қарши ўйинда ташлайди. Уша куниёқ у ўзининг илк голини киритишга эришади.

Навбатдаги мавсумда Ван Бастен асосий таркибга кўника боради ва 20 учрашувда 9 та тўп киритади. 1983 йил кузида эса Голландия футбол майдонларида тўрт йил давом этган Ван Бастен даври бошланади. Бу йиллар мобайнида моҳир ҳужумчи миллий чемпионатларда рақиблар дарвозаларини мос равишда 28, 22, 37 ва 31 мартадан ишғол этиб, тўпурарлар баҳсида мунтазам равишда зафар қучади. 1985—86 йиллар мавсумида (Голландияда чемпионат куз баҳор тартибида ўтказилади) эса Оврупо тўпурарлари орасида ҳам энг сермаҳсули бўлиб чиқиб, «Олтин бутса» билан тақдирланади. Голландия чемпионатларида Марко жами 133 учрашувда майдонга тушиб, 128 бор рақибларини тўпни ўз дарвозаларидан олиб чиқишга мажбур қилган.

Шундан сўнг у устози Йохан Круифф билан бирга «Аякс»дан Испаниянинг «Барселона»сига ўтмоқчи бўлиб турганда, «Милан» клуби кўпроқ пул тўлаб ҳужумчини ўз сафига тортади. Ҳа, пул кўп нарсаларга қодир... «Милан»нинг эгаси Сильвио Берлускони ўз вақтида Марко учун «Аякс»га 2 миллион 250 минг доллар тўлаган эди. Ҳозирга келиб истеъдодли ҳужумчининг баҳоси 15 миллион доллардан ошиб кетди.

Дарвоқе, Марко «Аякс»да ўйнаган чоғида маоши камлиги боис унинг рафиқаси Амстердамдаги ресторанлардан бирида мулозимлик қилиб, рўзғор тебратишда эрига ёрдамлашишга мажбур бўлган. Ҳозирда эса Ван Бастеннинг ойлик маоши тахминан 300 минг долларни ташкил этади. Яна бир қизиқ факт — Ван Бастеннинг машинаси учун бензин пулини «Милан» клуби тўлайди.

Сильвио Берлускони шундай хотирлайди:

— 1986 йили Марк Хейтлининг ўрнига қобилиятли ҳужумчи топиш мақсадида видеотасвирларни бирма-бир кўздан кечириб чиқаётгандим. 21 ёшли Ван Бастеннинг 14-голидан сўнг сабрим чидамади, ёрдамчимни чақирдиму дастлабки самолёт билан Амстердамга учиб боришни ва Маркони сотиб олишни топширдим. У менга арзонга тушди деб бўлмайди. Бироқ қилинган сарф-харажат тез орада ўзини оқлаб, фойда келтира бошлади.

Дарҳақиқат, «Аякс» таркибида икки бор Голландия чемпиони унвонини қўлга киритган, миллий кубокни уч бор эгаллашга муваффақ бўлган, кубок эгалари кубогида зафар қучган Ван Бастен ўзининг янги жамоасида ҳам ғалабалар сонини кўпайтиришда давом этади. Жаҳон футболи юлдузлари тўпланган Италия чемпионатида тўп уришнинг ўзи бўлмайди, албатта. Шунга қарамай Марко икки бор чемпионатнинг энг сермаҳсул ўйинчиси унвонини қўлга киритишга эришади. Ўтган мавсумда 1966 йилдан бери илк бор Италия чемпионатида бир ўйинчи 25 гол муаллифи бўла олди. Кимлигини англаган бўлсангиз керак? У Марко ван Бастен.

Юқорида тилга олганимиз — Оврупонинг 1988 йилги чемпионати Марконинг тақдирида муҳим роль ўйнади. Ҳужумчининг ўзи англиялик машҳур Питер Шилтон дарвозасига уч тўп киритган кунни ҳаётидаги энг унутилмас ва муҳим кун деб ҳисоблайди. Чунки айнан шу ўйиндан сўнг мутахассислар уни тўпурар сифатида тан олишди. Бу эса унда ўз кучига ишонч бахш этди.

— Болалигимда Круифф каби «Аякс»да ва Голландия терма жамоасида ўйнашни, «Олтин тўп» олишни орзу қилардим. Йохан (Круифф) барча замонларнинг энг буюк ўйинчиси бўлиб қолади. У доимо менга ўрнак бўлади, мен учун у — бир афсона, — дейди Ван Бастен.

«Милан» сафларида Марко икки мартадан Италия чемпионат ва кубоги баҳсларида, чемпионлар кубоги ва суперкубок мусобақаларида, қитъалараро кубок ўйинларида зафар қучган. Бир неча бор жаҳонда ва қитъада энг кучли деб тан олинган.

Бироқ омад Маркодан юз ўгирган вақтлар ҳам бўлган. Ўтган йилнинг 22 июнида Швецияда ўтказилган Оврупо чемпионатининг ярим финал учрашувида ғолибни аниқлаш учун асосий ва қўшимча вақт камлик қилди. 11 метрли белгидан жарима тўпини тепишда айнан Ван Бастен хатога йўл қўйди ва қитъанинг қаторасига иккинчи бор чемпиони унвонини қўлга киритиш умидида юрган голландияликларнинг барча ҳаракатларини зое кетказди. Ўшанда бош «айбдор» Ван Бастен йил якунида энг кучли дея тан олиниши футбол мутахассисларининг хаёлига ҳам келмагани аниқ.

Вақт — энг зўр табиб. Вақтинчалик омадсизликни енга олган Марко ўзининг қатъий иродали эканини намойиш этди. 1992 йил Ван Бастен юлдузи остида бошланиб, унинг юлдузи сочган ёрқин нур билан якунланди.

Швециядаги муваффақиятсизликдан сўнг Марко жонжаҳди билан рақиблар дарвозаларини ишғол қилишга киришди. Италия чемпионатидаги дастлабки 12 учрашувда 12 гол киритиши фикримизнинг далилидир. Айниқса, «Пескара» жамоаси билан учрашув ишқибозлар ёдида узоқ вақтгача муҳрланиб қолса керак. Ўйин тугашига ярим соатча қолганда ҳисоб 2:4 эди. Шерикларининг ўйини қовушмаётганини ҳис қилган у аҳволни якка ўзи тўғрилашга аҳд қилади ва бунинг уддасидан чиқади ҳам. У дарвозага йўллаган уч тўп «Милан»га ғалаба (5:4) келтиради. Шунингдек, Неаполда «Наполи»га қарши учрашувда ҳам Марко ўзини кўрсатди. Меҳмонлар урган беш тўпдан тўрттасини дарвозага у йўллади.

Навбатдаги учрашув Чемпионлар лигасида Швециянинг «Гетеборг» жамоаси билан эди. Марко бу гал ҳам тўрт тўп муаллифи бўлди. Ким билади дейсиз, балки айнан шу голлар «Олтин тўп», «Бриллиант тўп» тақдирини ҳал қилгандир... Чунки даъвогарлардан яна бири болгариялик Христо Стоичков ўйнаётган жамоа «Барселона» (тақдир ҳазилини қаранг — ушбу жамоага Йохан Круифф мураббийлик қилади ва айнан шу жамоага Ван Бастен ўтиши мумкин эди) чемпионлар кубогида ўртамиёна ҳисобланган Москванинг МАСКига, қитъалараро кубок учун баҳсда эса Бразилиянинг «Сан Паулу»сига ютқазиб қўйди. Баҳорда Испания чемпиони қучган зафар мутахассислар ёдидан Марко кирита олмаган пенальти каби кўтарилиб улгурган эди. Вақт бешафқат...

— Барча мукофотларни ёлғиз Ван Бастенга бериш адолатдан эмас, — деб ҳисоблайди Стоичков.

— Очиғи, «бу йил — Стоичков йили» деб ишонганим учун ҳам сўровлар натижалари мен учун кутилмаган ҳол бўлди. Шу билан бирга ўтган йил мен учун энг сермазун йил бўлди десам, адашмайман, — шарҳлади Ван Бастен.

Айтмоқчи, «Олтин тўп»га яна бир даъвогар, 1991 йилда ушбу совриν соҳиби бўлган Жан-Пьер Папен тақдирлаш маросимида шундай деган эди: «Қитъанинг энг кучли футболчиси деб топилиш — улкан шараф. Лекин мен барибир Оврупода Марко ван Бастен энг кучли деб ҳисоблайман. Папен бу мавсумдан Ван Бастен билан бир жамоада «Милан»да тўп сурмоқда. Юқорида айтганимиз, «Гетеборг»га Марко урган голларнинг камида иккитасида Папеннинг ҳиссаси жуда катта. Яшасин чинакам «юлдузлар»!

Марко ван Бастен майдоннинг исталган жойида маҳоратини намойиш қила олишга қодир. Ўйнаганда ҳам ўзи қониқиш ҳосил қилиб, мухлисларга шодлик улашиб ўйнашга қодир. Бир тасаввур қилиб кўринг-а, ҳозирга қадар 482 расмий учрашувда майдонга тушган Марко 296 бор ўйингоҳларда «Гол!» ҳайқириғи янграшига бош сабабчи бўлган. Яна неча бор унинг узатган тўпларинн шериклари рақиб дарвозаларига йўллашган экан.

Кўп йиллар давомида у ўзи орзу қилганидек Рийкаард ва Гуллит билан бирга Голландия миллий терма жамоаси таркибида ҳам ғалабалар қозониб келмоқда. Терма жамоага узоқ вақт устозлик қилган машҳур мураббий Ринус Михелс бир гал шундай деганди:

— Баъзан у (Марко) жароҳатланади, баъзан ўйини қовушмаслиги ҳам мумкин. Аммо у яхши кайфиятда ва соғлом бўлса ҳамда майдонга Гуллит билан бирга тушса барча унинг ўйинини томоша қилиб завқ олгиси келади... ва ҳеч ким унга қарши ўйнашни истамайди.

Жамоадошлари орасида Марконинг обрў-эътибори баланд. Бунинг боиси ҳужумчининг маҳорати билан бирга самимийлиги, одамохунлиги ва камтарлигидир. Уч маротаба «Олтин тўп»га сазовор бўлган ҳужумчининг яқинда умрида учинчи бор жарроҳлар столига ётишига тўғри келди. Эски жароҳатлар уни шундай қилишга, демакки футболни бир неча ойга тарк этишга мажбур қилди. Шу туфайли «Чемпионлар лигаси» ўйинлари ойнаи жаҳон орқали намойиш қилинганда биз «Милан» таркибида Маркони кўрмаяпмиз. Балки шунинг учун ҳам Италия чемпионининг ўйини кутганимиздай чиройли бўла олмаётгандир...

Бироқ биз футбол юлдузи — Марко ван Бастен ҳали яна кўп вақт мухлислар қалбига шодлик улашиб нур сочаверишига ишонамиз.

Мирзаҳаким ТЎХТАМИРЗАЕВ, «Туркистон»нинг футбол шарҳловчиси.

АҲМАД АКАНИНГ КОМАНДАСИ

Юриш-туришидан қирчиллама йигитдек кўринадиган Аҳмад Ҳасанов олтмишни қоралаб қолган. У — спорт шайдоси. Биринчи тоифали спортчи бўлиб тўп сурган, худди шу тоифада шахмат ҳам ўйнаган. Ҳозир эса Жарқўрғон туман нефть таъминоти идорасининг волейбол жамоасига бош-қош.

Аҳмад ака нафақат спортчи, балки унинг жонкуяр ташкилотчиси ҳамдир. У волейбол бўйича вилоят биринчилиги ҳомийси сифатида 150 минг сўм ажратди.

— Президентимиз Ислом Каримовнинг мамлакатда спортни ривожлантириш, ёш авлодни соғлом ўстириш тўғрисидаги ғамхўрлигидан миннатдормиз, — дейди Аҳмад ака. — Мустақил республиканинг келажаги бўлган ёшлар ҳар томонлама камол топган, чиниққан бўлиши керак.

Ч. ТЎХТАЕВ, ЎзА мухбири.

Мана бу суратдаги қизга қаранг. Бошидаги дўпписи, эгнидаги камзулини катта санъат асари, дея баҳоласа бўлади. Яна бир ҳайратланарли жойи шундаки, буларни шу қизнинг ўзи тиккан. У яна ўзига ўхшаган ўнлаб қизларнинг, яна ўнлаб хонадонларнинг ҳуснига-ҳусн қўшиб келмоқда. У қизнинг касби — зар тикувчи. Бухородаги «Зардўзлик» фабрикасида ишлайди.

СУРАТДА: зар тикувчи Замира Норова.

Ҳ. ҚУРБОНОВ олган сурат.

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ.

Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ *(бош муҳаррир ўринбосари)*, К.ЖУМАНИЁЗОВ, З.МАМАДАЛИЕВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ *(масъул котиб)*, С.РУСТАМОВ.

Таъсис этувчилар:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ
ва
"ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Манзилгоҳи: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 00130. Буюртма Г — 285. 64402 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 21.30 да.